

EL MIRALL

núm. 94

500 ptes

Dossier

Rosselló-Pòrcel, el seixantè
aniversari de la mort d'un poeta

Entrevista

Miquel Lladó, l'esperit
d'aventura a la Cambra de Comerç

Semblança

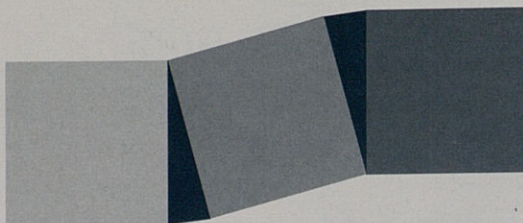
Eladi Homs, l'impulsor
de l'escoltisme a Mallorca

Seccions: música, llibres, cinema, itineraris i art

Generalitat de Catalunya

Ara és demà

ENTRE TOTS, FEM ARA LA CATALUNYA DEL FUTUR

Si mires Catalunya amb els ulls posats en el demà veuràs un país capdavanter a Europa. Sense cap mena de fronteres. Un país on poder gaudir de tots els avenços en infraestructures i comunicacions. Com són l'arribada del tren d'alta velocitat o la fibra òptica. A Catalunya tenim nous reptes, importants projectes i molta feina feta. Però entre tots continuem treballant perquè el que fem ara faci que Catalunya demà sigui encara millor. Més acollidora i respectuosa amb la natura. Amb una cultura enfortida com a signe d'identitat d'un poble. Amb capacitat d'influència en l'àmbit europeu i mundial. Un país a la nostra mida i a la de les generacions futures. **Perquè, a Catalunya, ara és demà.**

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, Pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Mateu Morro

**Producció, administració
i publicitat:**

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937
Telefax: 971 719385

Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Adreça de l'OCB a Internet
[http:// www.partal.com/ocb](http://www.partal.com/ocb)

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

Consell de redacció /

col·laboradors

Francesc Bujosa

Catalina Valriu

Antoni Ginard

David Ginard

Antoni Marimon

Biel Mesquida

Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

**Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.**

Coberta: Rafa Martínez Mateo

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i fotocomposició:

Documenta Balear SA

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques

C/ del Baix Riera, 1-A, Palma.

Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Dossier 5

BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL, EL POETA I L'ACTIVISTA POLÍTIC

Amb motiu de la celebració del seixantè aniversari de la mort del literat Bartomeu Rosselló-Pòrcel, *El Mirall* li dedica el dossier d'aquest primer número d'estiu. Estudiosos de l'obra de l'autor mallorquí ens donen a conèixer la important tasca literària i la intensa activitat política i cultural que desenvolupà Rosselló-Pòrcel en la seva curta vida.

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

4 Editorial

Semblança 22

Eladi Homs, l'impulsor de
l'escoltisme

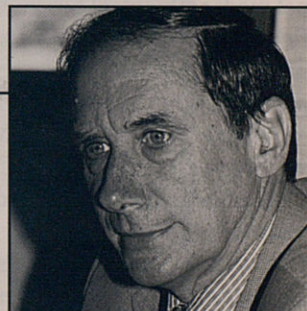
19 Opinió

Antoni Nadal

Entrevista 25

MIQUEL LLADÓ,

president de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Mallorca, Eivissa i Formentera, és el protagonista de l'entrevista en profunditat que la nostra revista realitza, en cada número, a un personatge destacat de l'àmbit de les Balears.

32 Societat

Pep Toni Rubio, component dels Xeremiers de sa Calatrava, parla de la seva manera de viure i entendre la música a Joan Fullana.

I-IV Notícies de l'Obra

Tendències

Música

Alex Volney..... 38

Art

Cristina Ros.....40

Cinema

Pau Rosselló..... 42

Llibres

Biel Mesquida 44

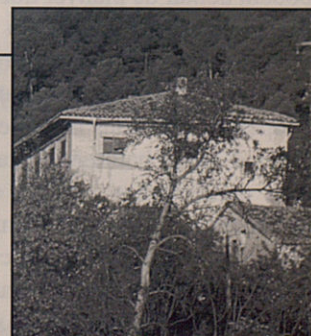
La Botiga

El Mirall 46

itineraris 35

LES CASES DE MASSANELLA

Aquest cop, Gaspar Valero ens proposa un recorregut per les cases de Massanella, les quals es troben situades en un bell lloc: Mancor de la Vall.

El retrobament de les illes de la Mediterrània occidental

Els presidents de les Balears, Còrsega i Sardenya, varen fer pública una declaració conjunta, a Càller, la qual demanen l'adopció d'una legislació europea favorable a les illes. Els tres presidents demanen que es reconegui que els desavantatges de la insularitat són estructurals i que la seva resolució passa per una important inversió en infraestructures. Això els duu a plantejar que la inclusió de les illes entre les regions objecte de l'aplicació dels fons estructurals es pugui fer al marge de l'estricta consideració del PIB per habitant. També demanen un tractament adequat del transport i mesures pel medi ambient, el turisme, la pesca, l'energia, l'agricultura i els recursos hídrics. Frederico Palomba, com a president de l'Acord de les Illes de la Mediterrània Occidental (IMEDOC), va proposar la celebració a Càller d'una conferència de les illes de la Mediterrània Occidental.

L'actuació coordinada de les tres illes mediterrànies és una necessitat, incomprendiblement desatada fins ara. En aquest sentit la declaració de Càller és una bona notícia, en el context de la complexitat de les trames dels grups de pressió comunitaris, i davant la necessitat d'aprofitar els recursos que la burocratitzada estructura comunitària permet. És evident, tanmateix, que la incorporació de Sicília i la cooperació amb Malta i les illes gregues és un objectiu que no s'hauria d'oblidar. Amb tot, no ens podem deixar de plànyer que aquestes trobades, per ara, es limitin a exercir una actuació com a grup de pressió, i es deixi de banda la importància de la cooperació entre les mateixes illes. A hores d'ara ja haurien d'estar funcionant conferències i grups sectorials per analitzar problemes comuns com l'energia, els recursos hídrics, l'ordenació del territori, l'agricultura, el turisme, etc. És clar que això podria

dur a haver de reconsiderar aspectes de les pròpies polítiques en aplicació. Balears no ha d'oblidar que el concepte de "balearització" és temut de manera particular a Còrsega i a Sardenya. En un altre ordre de coses tampoc no

L'actuació coordinada de les tres illes mediterrànies és una necessitat

es pot deixar de banda que a Balears, Còrsega i Sardenya, hi ha unes llengües pròpies (català, cors i sard) en una situació difícil, i no s'hauria de desapropiar la possibilitat d'unes relacions com aquestes per establir uns

eixos de cooperació cultural, basats en la difusió i la potenciació de les diverses realitats. Entre moltes altres coses serien importants convenis que permetessin la col·laboració en la recerca arqueològica, en els estudis històrics i humanístics, en les polítiques lingüístiques -i en particular en relació amb la ciutat de L'Alguer-, en els intercanvis musicals i teatrals, o que fomentassin la intercomunicació cultural entre els pobles de les illes. Tot i tenir una història comuna som uns veïnats que no es parlen, com si la Mediterrània fos un gran obstacle. En realitat han estat les fronteres estatals les que han forçat les illes mediterrànies a girar-se l'esquena. A l'hora d'Europa és ben just que aquesta situació és corregesqui.

Enric Valor

La investidura com a doctor honoris causa per la Universitat de les Illes Balears de l'escriptor i filòleg valencià Enric Valor i Vives és ben merescuda i, alhora, és un acte que honora la nostra Universitat. Es tracta del reconeixement d'una vida de treball en favor de la llengua catalana. Periodista, novellista, recol·lector de rondalles, gramàtic i estudiós de la llengua, impulsor de l'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans, director de la revista *Gorg*, la seva aportació ha estat fonamental per estendre la consciència valencianista. La figura d'Enric Valor, juntament amb la de Sanchis Guarnier, assoleix una significació similar per als valencians a la que per als balears ha tengut Francesc de B. Moll.

La seva prosa és considerada el punt d'arrencada de la normalitat en la literatura catalana al País Valencià, i representa la creació d'un model de

llengua literària que aprofita amb encert els elements valencians. L'autenticitat del català de València, la riquesa de la llengua popular, ha trobat en ell el millor estudiós i defensor. Enric Valor ha estat un home que ha treballat per fer perviure l'herència cultural rebuda, que ens ha salvat els mots i ha estat exemple de coherència i de fidelitat. Sense dubte, la seva obra supera els límits estrictes dels seu estimat País Valencià i esdevé una important contribució a la cultura catalana comuna.

El 1982 va obtenir el Premi Sanchis Guarnier, el 1985 fou guardonat amb el premi de les Lletres Valencianes i el 1987 amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Ara s'hi afegeix el reconeixement de la Universitat de les Illes Balears, completant l'arc de les terres de llengua catalana, i fent justícia a aquesta figura senyera de la nostra cultura.

BARTOMEU

ROSSELLÓ-PÒRCEL

La commemoració del seixantè aniversari de la mort de Bartomeu Rosselló-Pòrcel ens permet fer un repàs a l'activitat política, cultural i humana d'un home, que molts situen a l'origen de la poesia catalana

contemporània amb la seva obra pòstuma *Imitació del foc*. Antoni Nadal, Roberto Mosquero, Bartomeu Fiol i Mateu Morro ens tracen el perfil del poeta mallorquí.

DOSSIER

•••

DOSSIER

La flama que puja

Bartomeu Rosselló-Pòrcel va morir d'una tuberculosi pulmonar l'horabaixa del

5 de gener de 1938 i va ser enterrat l'endemà al cementiri del Brull, al Montseny.

L'acte fou presidit pel mallorquí Antoni Maria Sbert, conseller del Govern de la Generalitat de Catalunya, i per l'escriptor Carles Riba. Creim que la presència d'aquestes dues personalitats és prou significativa de l'estima i la consideració que Rosselló-Pòrcel s'havia guanyat d'ençà de l'any 1930, en què es traslladà a Barcelona, amb la seva intensíssima activitat política i cultural, sobretot com a poeta i crític literari. A més, el respecte envers Rosselló-Pòrcel encara es tornà admiració indiscutible en publicar-se l'edició pòstuma d'*Imitació del foc* durant el mateix any 1938, fins al punt que molts de crítics han assenyalat aquesta obra com l'origen de la poesia catalana contemporània. Amb el pas del temps, el prestigi de Rosselló-Pòrcel no ha fet sinó augmentar i gosarem afirmar que potser és l'únic poeta de la nostra època que ha estat reconegut com a mestre per totes

Rosselló-Pòrcel i Ignasi Agustí.

les generacions posteriors; la seva obra poètica no ha deixat de publicar-se i la bibliografia sobre el poeta és força notable. Rosselló-Pòrcel no és, per tant, un autor que avui hagi de menester cap commemoració especial per evocar-ne la memòria: ocupa un lloc pree-

minent en la vida cultural de Catalunya i són el mèrit de la seva obra i l'orgull de la ciutadania comuna els motius que ens han mogut a dedicar-li unes pàgines d'*El Mirall*, i allò que haurem de fer conèixer enguany i continuament. D'aquí, el desig que el seixantè aniversari

*Imitació del foc
es considera
l'origen de la
poesia catalana
contemporània*

de la mort del poeta contribueixi a divulgar-ne l'obra entre els escolars; a recuperar-ne, si encara és possible, els papers i els llibres que va haver de deixar a Madrid en esclatar la Guerra Civil; a completar-ne la biografia, d'una manera especial la del període republicà; i a continuar, en suma, la tasca d'investigació i de publicació dels estudis crítics. La commemoració del seixantenari de la mort de Bartomeu Rosselló-Pòrcel no s'hauria de tancar per part nostra. Mancats com estam d'autèntiques figures literàries, ara tenim l'oportunitat de reivindicar-ne una de les més joves i grans. Considerat això, hem de felicitar el Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Palma per les diverses activitats que han organitzat a fi de difondre la vida i l'obra del poeta, i ens satisfà saber que ja s'han anunciat nous actes i activitats que donaran continuïtat a la labor engegada.

Antoni Nadal

**escola
l'eto**
Gianni Rodari

**Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina**

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**escola
l'eto**
Gianni Rodari

La vida breu d'un poeta

Bartomeu Rosselló-Pòrcel va néixer a Palma a les dues de l'horabaixa del 3 d'agost de 1913, en el número 25 del cèntric carrer de sant Llorenç, en el Puig de sant Pere. Els seus pares (Vicenç Rosselló Salom i Francesca Pòrcel Estarellas, nascuts tots dos a la mateixa ciutat

el 1885 i 1890, respectivament) pertanyien a una classe social modesta: ell, comerciant de teixits; ella, una dona dedicada a la feina de casa, encara que culta i instruïda, cosa inhabitual en aquella època. S'havien casat a la Seu dia 7 de setembre de 1912.

Rosselló va cursar els primers estudis en col·legis religiosos (des de 1917 en el carrer de sant Pere i a partir de 1920 en els teatins del carrer del Vi, on ja el varen anomenar «sa Figa» o «es Figó» a causa del seu aspecte físic) fins al 1923, any en què va ingressar a l'Institut Balear, situat aleshores al carrer de Monti-sion. Allà va tenir com a professor Gabriel Alomar. Va ser ell qui, entre 1927 i 1930, va influir d'una manera decisiva en la seva vocació literària. Als desset anys, a sext curs, durant les classes de «Literatura espanyola comparada con la extranjera» que aquest impartia, Rosselló s'asseia, segons testimoni del seu condeixeble Gafim, a la dreta del mestre. Aca-parava la màxima atenció d'Alomar, que s'adreçava en les seves dissertacions preferentment a ell. El cate-

dràtic el considerava, en certa manera, el seu deixeble. De fet, la seva precocitat sembla que el va dur a fer classes molt aviat com a substitut en el col·legi Cervantes (laic i progressista, situat prop de la Rambla, al costat del carrer dels Oms), abans de 1930.

La publicació de poemes en la revista *Luz y Vida*, dels pares teatins, i de nombrosos articles en *El Día de Palma*,

varen ser les seves primeres activitats com a escriptor, amb alternança del castellà i el català, que poc després el duran a la maduresa dels seus tres únics llibres: *Nou poemes* (1933), *Quadern de sonets* (1934) i *Imitació del foc* (1938, pòstum).

Va ser la partida a Barcelona l'octubre de 1930, per iniciar els estudis de Filoso-

fia i Lletres, la que el va encarrilar definitivament en l'àmbit de la cultura catalana. Allà va ingressar, becat per la Diputació Provincial de les Balears, a la Residència d'Estudiants, que dirigia Miquel Ferrà, on va conèixer Salvador Espriu i

va compartir cambra amb el seu amic Gafim. Tot d'una es va fer càrrec de les edicions de poesia de la institució (hi publicaran Vi-

•
*El 1933 va
aparèixer el
primer poemari,
Nou poemes*
•••

nyoli, Teixidor i Manent), va prendre contacte amb organitzacions estudiantils i va veure l'aparició, a Madrid, de la seva *Antología de escritores mallorquines*. La seva vida política des del principi de l'estada a Barcelona va ser intensa, canalitzada sobretot mitjançant organitzacions estudiantils. L'afiliació a l'As-

sociació Professional d'Estudiants de la seva facultat li va facilitar, el novembre de 1931, un viatge a Madrid amb motiu d'un Congrés extraordinari de la Unió Federal d'Estudiants Hispànics. En aquell viatge l'acompanyaren Eduard Nicol, Ramon Sugranyes, Joan Barberà i Jordi Maragall, tots en representació de la FUE.

L'any següent (1932) va publicar en *La Nostra Terra* el poema «Poques paraules surten de les boques en calma», que serà el primer del futur llibre *Nou poemes*. Es pot dir que aqueix és el començament del seu camí com a poeta.

El 1933, a més de l'aparició del primer poemari (cent exemplars numerats i no venals, en paper de fil, impresos a la Impremta Altès de Barcelona), en la seva vida es va produir un esdeveniment d'enorme impor-

Dra. Montserrat Tolosa Cabaní
Metgessa Estomatòloga
Col·legiada núm. 274

**CAMPANYA DE PREVENCIÓ
DE LES MALALTIES BUCODENTALS**

DIAGNÒSTIC I PREVENCIÓ

ENSENYAMENT D'UNA HIGIENE DENTAL CORRECTA

**A CADA REVISIÓ, S'OBSEQUIARÀ
AMB UN KIT D'HIGIENE DENTAL**

c/ de Miquel Marquès, 2, 2n C • 07005 Palma • Tel. 971 46 81 81

tància: el creuer pel Mediterrani organitzat, entre altres institucions, per la Universitat Autònoma de Barcelona, realitzat aqueix estiu, durant 47 dies, juntament amb nombrosos estudiants catalans i castellans, alumnes d'Arquitectura i Filosofia i Lletres de Madrid, Valladolid, Sevilla i Barcelona.

El periple va ser compartit amb Salvador

Espriu, Jaume

Vicens i Vives,

Mercè Munta-

nyola, Blanca

Escandón i

Amàlia Tineo.

En total, 188

persones, entre

estudiants i

professors, que varen recórrer plegats Itàlia, Egipte, Grècia..., en un llarg itinerari que va tenir per a tots ells un cert caràcter iniciàtic.

Només un any després es publicava *Quadern de sonets*, en el qual apareix el «Sonet marí» dedicat a Espriu, escrit entre Malta i Alexandria. Aqueix és, per dir-ho així, el punt d'inflexió en la corba ascendent que ha de dur Rosselló cap al cim d'*Imitació del foc*.

El juny de 1934 li va ser concedida una beca per acudir als cursos d'estiu de

la Universitat de Santander, on coneixerà Unamuno i tindrà relació amb nombrosos intel·lectuals castellans, com Gerardo Diego, Dámaso Alonso i Jorge Guillén. Al cap d'uns mesos va ser operat d'apendicitis a la Clínica de la Creu Roja de Barcelona, pel doctor Llorenç García-Tornel.

La Universitat de Barcelona va estendre el juny de

1935 un certificat segons el qual Rosselló havia conclòs els estudis de Filologia Moderna amb la qualificació de *summa cum laude*. Havia

arribat per a ell el moment de la veritable emancipació. Després de ser guardonat amb el premi Rivadeneyra, que s'atorgava a un dels alumnes que aqueix any hagués acabat els estudis de llicenciatura, partia, el mes de setembre, cap a Madrid. La seva intenció era de treballar-hi com a professor i redactar-hi la tesi doctoral. Allà, per mediació de Dámaso Alonso, va residir a l'Escola Internacional de Chamartín i va impartir classes com a professor de llengua i literatura castella-

nes. Es va afanyar a visitar José Bergamín, director de la revista *Cruz y Raya*, amb la idea de publicar poesia catalana en les seves pàgines. Les traduccions nutrícies (*De supliciis et ignis*, de Ciceró, per exemple, per a la Fundació Bernat Metge) li suposaven una ajuda important.

El desembre de 1935, ja estava disposat a iniciar el que havia de ser la seva obra nova. Una obra que requeria la publicació de tota l'anterior per fer-se amb el suficient distanciament: «Gairebé no escric per culpa llur», va confesar a Espriu. No obstant això, i malgrat que les proves d'impremta d'aquell llibre que ell volia titular *Fira encesa* i al cap de poc *Arbre de flames* es varen anar succeint durant mesos, Rosselló no va veure mai la seva publicació. Enriquit contínuament, fins a un mes abans de la seva mort, va acabar per ser el que avui coneixem com el seu llibre pòstum: *Imitació del foc*.

Mentrestant havia comen-

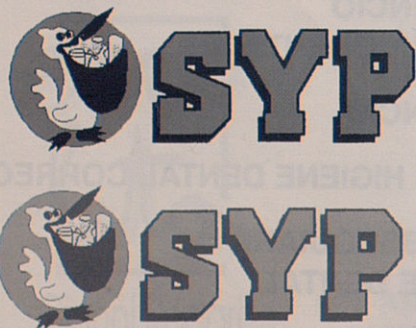
çat la redacció d'un treball sobre Quevedo i d'un altre sobre Guillén, i va dedicar part del seu temps a aprendre l'ofici de tipògraf. La seva tesi sobre l'estil de Gracián continuava en marxa, però la complexitat de la tasca el desbordava. Així ho va fer saber a Miquel Font en una carta que li va adreçar el juny de 1936 des de l'Escola Internacional

Espanyola de Chamartín, en la qual li confiava els plans de futur (treballar a Madrid o acceptar una ajudantia de facultat a Barcelona amb el professor Valbuena Prat): «He triat

un tema de tesi massa llarg i complicat: "El estilo de Baltasar Gracián" i, encara que hi he treballat amb interès (vostè em creurà perquè em coneix i sap que en aquest terreny som incapaç de mentir), no l'he pogut acabar. És un fet que aquest juny jo no llegiré la meua tesi. Seria absurd. Seria precipitar-se i voler treure el suc a una fruita immadura.» És el moment en què es publicaren les seves *Notas a Guillén*, dedicades a la se-

Rosselló va cloure
els seus estudis
amb la qualificació
de *summa cum
laude*

Des del 1978,
les despulles del
poeta reposen
definitivament en
el cementiri de
Palma

84 TENDES
A TOT MALLORCA

NOU SERVEI A DOMICILI
CONSULTI'NS

DOSSIER

...

gonà versió de *Càntico*. Just on aparèixer, esclatava la Guerra Civil. La resta de la seva vida va tenir el caràcter d'èxode (retorn urgent a Barcelona, pèrdua de papers i llibres, allistament) i es va convertir en una lluita contínua contra la impossibilitat de l'escriptura. En una carta adreçada a Joan Llacuna, del 30 de novembre de 1937, Rosselló reflecteix aquest clima amb angou: «Treball (soldat) tota la setmana i 10 hores cada dia sense excepció. Estic cansadíssim. Quan no treball, dormo. [...] Us desitjo una vida més suau que aquest esclavatge meu [...]». La meua poesia, ara, són un munt de fitxes».

El filòsof Julián Marías recorda les cartes de Rosselló escrites des de Barcelona durant la guerra, en especial una d'aquell mes de novembre de 1937: «Los que tenemos por estos climas el honor de recibir cartas de Madrid no sabemos cómo pagarlo. Parece que cae sobre nosotros un reflejo de vuestro martirio ilustre que nos ennoblece delante de la gente que puede ver el heroico matasellos: Madrid. Nada menos. [...] Si cualquier madrileño cuenta con mi admiración [es refereix

El poeta mallorquí (a la dreta) amb dos companys. A l'esquerra, Gafim.

en particular a la resistència cada momento la ciudadana
al setge franquista], yo,
con mi curso en Madrid, me
siento algo avergonzado
de no estar con vosotros.
Veo con claridad que cada uno escoge en

*Durant un temps,
el poeta va
aprendre l'ofici
de tipògraf*

...

la ciudadana que más le
honra, y yo,
que he escondido la mía, la
más honda, insular, porque
me avergüenza, empiezo a
sentirme incómodo con la barcelonesa,

mía por elección.»

Les darreres setmanes del poeta varen ser un calvari. Sabem que el 22 de desembre, tot just catorze dies abans de morir, es va reunir amb Clementina Arderiu, Alfons Maseras, Marià Manent i Salvador Espriu. Tots ells exercien com a jurats (Rosselló suplia l'absència de López-Picó) del premi Joaquim Folguera de Poesia, convocat l'1 de setembre de 1937 per la Generalitat, i que va obtenir Josep Lleonart per la seva obra *Les elegies i els jardins*.

L'endemà li varen fer una anàlisi de sang. Amàlia Tineo el va acompanyar a visitar el doctor Raventós. Tot era inútil. Estava seriosament malalt, era tan sols qüestió de dies. Havia de fer llit a la seva cambra de la Residència. Malgrat tota la cura, el seu estat es va deteriorar amb rapidesa, i el 2 de gener va haver de ser traslladat al sanatori antituberculos del Brull (Osona). Ell, però, no era conscient de la gravetat de la situació, i ningú no el va voler desenganyar. Ja no es recuperaria. El 5 de gener següent morirà d'una tuberculosi pulmonar, sol, sense la presència de la seva amiga Amàlia (que s'havia vist

Optica *Susa*

MULTIOPTICAS

50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

obligada a tornar amb urgència a Barcelona) ni dels seus pares, que no hi varen poder viatjar a causa de la guerra. A la seva cambra, hi restaren unes quantes pertinences: un raspallet de les dents, un pot de mel, una ploma, un rellotge, qualche cosa de roba i una maquinetta d'afaitar. Cap llibre.

Els poemes escrits des del 1934 (i que ell mateix havia ordenat, titulat i dedicat minuciosament fins aleshores amb la intenció de crear un llibre coherent i unitari) seran recollits en un volum pòstum, *Imitació del foc*, en edició de 25 exemplars numerats i 500 sense numerar, a càrrec de la Residència d'Estudiants.

El 21 de febrer de 1958 les seves despulles varen ser traslladades del Brull al cementiri d'Arenys de Mar per Amàlia Tineo, Lola Solà, Espriu (en el nínxol familiar del qual varen anar a reposar) i uns altres amics, perquè el cementiri del Brull havia de ser desmantellat. Des del 20 de gener de 1978 reposen definitivament al cementiri de Palma.

Han passat ja massa anys de tot allò, però el record de la seva poesia i la seva figura són de cada vegada més presents. La seva influència en

Retrat de Rosselló-Pòrcel. Reproduït del llibre *Obra poètica de B. Rosselló-Pòrcel*, Roda Edicions.

les generacions posteriors és indubtable. Cal, per això mateix, fer un balanç equànim de tot allò que la seva figura ha suposat. Parlar de genialitat o originalitat en la seva poesia

no és més que el recurs a un tòpic sense sentit que, per

desgràcia, s'ha anat repetint massa sovint. La seva literatura, cal entendre-la en el context d'una època, i en aqueix aspecte és, en veritat, nova. La creació d'una obra poètica innova-

dora, original, és una tasca àrdua i difícil, sovint inac-

cessible. L'originalitat absoluta resulta ser, en si mateixa, una quimera, i molt sovint un pur miratge. Però, com deia Valéry, solem adjudicar a un autor l'adjectiu *original* quan ignoram les transformacions amagades que uns altres hi provocaren, ja que tot allò que el poeta innovador fa respecte del que uns altres varen fer abans només és dilucidable per mitjà d'anàlisis a vegades excessivament complexes i inestables que quasi mai no arriben a ser justificades amb rigor. Rosselló Pòrcel (així, sense nom ni guió, com ell, pel que sabem, hauria volgut passar a la posteritat), va tenir el gran mèrit de fer la passa decisiva cap a la modernitat i l'avantguarda en l'àmbit de la literatura catalana, una passa que quasi ningú fins aleshores, per diverses raons, havia estat capaç de fer. Però no podem afirmar que la seva aventura poètica tengués un altre camí que el que ja estava esbossat. És molt probable que, si hagués viscut alguns anys més, els judicis sobre la seva obra serien avui menys superficials, encara que, segurament, molt més encomiàstics.

Roberto Mosquera

Rosselló-Pòrcel
morí d'una
tuberculosi
pulmonar

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N - STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÈFON 971 62 12 15 - MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Bartomeu Rosselló-Pòrcel i el moviment universitari

Bartomeu Rosselló-Pòrcel, nascut a Palma el 1913, cursà l'ensenyament primari al col·legi dels pares teatins del carrer del Vi.

Estudià des de 1923 a l'Institut Balear, on fou deixeble de Gabriel Alomar. La compenetració entre Alomar i Rosselló va ser estreta i fecunda.

El mateix Alomar presentà, el desembre de 1929, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, "com a deixeble dilecte", a Antoni Maria Sbert i Massanet, president de la Unió Federal d'Estudiants Hispànics (UFEH) i dirigent, en conseqüència, de la Federació Universitària Espanyola (FUE), confinat a Mallorca pel dictador Primo de Rivera un cop sortit de la presó de Torrelaguna (Madrid). Sbert i el moviment universitari d'oposició a la dictadura que encapçalava estaven aleshores al cim del seu prestigi.

Rosselló, el juny de 1930, aprovà l'examen final del batxillerat universitari, secció de lletres. Ja aleshores combinava els estudis amb activitats puntuals que li permetessin petits guanys econòmics. Segons conta Melcior Rosselló i Simonet, qualche vegada en què el professor de literatura del col·legi Cervantes agafà vacances el substituï a les classes un jovenet, que els recitava l'"Oda a la pàtria" d'Aribau i altres poemes. El jove professor era Bartomeu Rosselló-Pòrcel.

Barcelona

El 1930, amb desset anys, començà a estudiar Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. Comp-

tava amb una beca de la Diputació de les Balears. Durant el curs 1930-31 estudià Filosofia, però l'any següent canvià a Filologia Romànica. Durant la seva estada a Barcelona s'allotjà a la Residència d'Estudiants, on, a més de treballar com a bibliotecari, fundà i dirigí les col·leccions de poesia d'aquesta institució. En mots de Josep Maria Llompart: "Visqué intensament i amb entusiasme la vida univer-

Les condicions intel·lectuals de Rosselló-Pòrcel anaven lligades a la preocupació política

...

entusiasme la vida univer-

sitària, tan brillant, de la Barcelona dels anys trenta, i va adquirir una formació cultural vasta i profunda, que va fer d'ell un intel·lectual perfecte". Però la formació adquirida a Barcelona no es va moure al marge de les inquietuds i dels trasbalsos propis del seu temps. Les condicions intel·lectuals de Rosselló-Pòrcel anaven lligades a una viscuda preocupació política. Antoni Maria Sbert ho assenyalà: "Sortosament, per a ésser un intel·lectual pur, tenia massa cor i posava en les idees i en les coses massa passió".

Als claustres de la Universitat entrà en contacte amb Carles Riba, el mestre que influï poderosament en la seva formació intel·lectual. I l'uní una amistat fraterna amb Salvador Espriu, un altre deixeble destacat de Riba, al qual dedicà *Imitació del foc*.

Quan Rosselló-Pòrcel s'incorporà a la Universitat, el moviment universitari es trobava en plena mobilització i actuava com una de les puntes de llança de l'oposició a la dictadura. No en restà al marge. Com diu Miquel Dolç: "Malgrat la seva innata timidesa, combinada, però, amb una gran cordialitat, no trigà a destacar-se com a militant i dirigent dels organismes estu-

Xilografia de Xam. Reproducció del llibre *Obra poètica* de B. Rosselló-Pòrcel.

diantils, incorporant-se de ple al moviment universitari de Catalunya". La integració de Rosselló a la FUE degué ésser ràpida. Sbert escriu: "L'Associació Professional d'Estudiants de la seva facultat va designar-lo membre de la Delegació catalana en el Congrés extraordinari de la Unió Federal d'Estudiants Hispànics". La sessió inaugural del Congrés es va celebrar a Madrid dia 9 de novembre de 1931, presidida per Antoni Maria Sbert. Amb Rosselló formaven part de la delegació

Eduard Nicol, Ramon Sugranyes, Joan Barberà i Jordi Maragall. A Barcelona hi havia 8 associacions de la FUE i foren representades per 30 delegats al Congrés. La Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC) no és fundada fins a l'any 1932, per tant és impossible que Rosselló el 1931 fos elegit delegat d'aquesta entitat, i per altra banda hom no sap què havia de fer en un congrés de la FUE.

Antoni Maria Sbert i Masanet, havia jugat un paper

de primer ordre en l'organització del moviment estudiantil democràtic durant la dictadura de Primo de Rivera. El 1929, estudiant d'enginyeria industrial a Madrid, presidí el Comitè Pro Unió Federal d'Estudiants Hispans, constituït el 1928, que acabaria originant la FUE. El 21 d'abril de 1930 se celebrà el I Congrés d'Estudiants Hispans,

on es varen definir els fonaments de l'expansió i la consolidació de la FUE. La UFEH, un cop organitzada la FUE per tot l'estat, tractava de coordi-

nar-se amb les organitzacions estudiantils de Portugal i Amèrica del Sud, en un sentit federalista molt propi del capteniment ideològic del mallorquí Sbert. De fet, el federalisme, la democratització de la universitat i la seva obertura a la societat eren els eixos de la seva actuació. En el congrés de 1930 Sbert insistí en la necessitat d'incorporar els "estudiants obrers" al món acadèmic.

Val a dir que la significació de destacats estudiants illencs en el moviment as-

sociatiu dels universitaris ja venia de més enllà, entre d'altres es pot esmentar Andreu Crespí i Salom, que presidí l'Associació Catalana d'Estudiants, participà en l'organització del II Congrés Universitari Català l'abril de 1918, i va ser el primer estudiant que es va assegurar als claustres de la Universitat de Barcelona. Curiosament el segon Congrés Universitari Català és a l'origen de la primera Residència d'Estudiants de Catalunya, antecedent de la Residència que hostatjaria Bartomeu Rosselló-Pòrcel.

A Mallorca, mentrestant, el novembre de 1930 s'havia constituït Joventut Escolar, com a secció de l'Associació per la Cultura de Mallorca. Més tard, el 1932, es constituí la FEB (Federació Escolar Balear), associada a la FUE. Hi havia Melcior Rosselló, Cèlia Viñas, Vicenç Rosselló Pòrcel —germà de Bartomeu—, Pere Capellà, Maria Duran, Pere Serra, Margalida Rullan, Osvald Puig, Josep Pons Bestard i d'altres. El 5 de febrer de 1934 s'elegí la

Junta Directiva de la Federació Escolar Balear (FUE), presidida per Pere Serra Pastor. El vicepresident era Pere Capellà Roca.

El juliol de 1933 la Generalitat de Catalunya creà l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar per dirigir i administrar les residències d'estudiants, així com els serveis d'informació, estadística i publicacions (edició de la revista *Annals*), el servei de bescanvi d'estudiants i el de proveïments i borses de treball, i n'encarregà la direcció a Antoni Maria

Sbert. Sbert escrigué a *Nova Ibèria* l'any 1937: "La Constitució de la República i l'Estatut Interior de Catalunya consagren l'obligació estatal de facilitar els mitjans econòmics a tots els estudiants amb prou aptitud, mancats de recursos financers. Sense aquest principi no voldria que hom volgués aplicar a l'ensenyament la declaració teòrica de la igualtat de tots els ciutadans davant la Llei, i persistiria una de les més insuportables desigualtats: la que priva dels mitjans de cultura

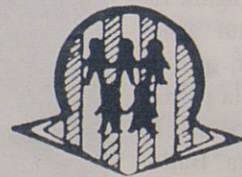
A Mallorca, el novembre de 1930 s'havia constituït Joventut Escolar

El segon Congrés Universitari és a l'origen de la primera Residència d'Estudiants

EL MIRALL

**AMB EL
SUPORT DE**

fundació congrés de cultura catalana

**FUNDACIÓ «SERVEIS DE
CULTURA PER AL POBLE»**

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

tots els que manquen de mitjans econòmics”.

La Residència

La Residència d'Estudiants, dirigida per Miquel Ferrà, es posà sota el patronatge de l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar dirigit per Antoni Maria Sbert. De Miquel Ferrà Pierre

Vilar –un altre il·lustre estudiant de la Residència–, n'ha dit que era “l'home més deliciós del món”. Allà –com esmenta M. Dolors Fulcarà– hi havia diversos estudiants illencs com Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Gabriel Fuster i Mayans, els germans Antoni i Joan Pizà,

Fèlix Pons i Marquès i el propi Gabriel Alomar. En aquest ambient excepcional d'estudi i de cultura, però també de debat polític, visqué Rosselló-Pòrcel els seus anys barcelonins. Al costat de Ferrà, Antoni Maria Sbert era una peça fonamental en l'organització de la casa. Fou amb Sbert que Rosselló-Pòrcel creà les Edicions de la

Residència que el 1938 publicaren *Imitació del foc*. És el propi Sbert que, qual pròleg d'aquest llibre, escriu: “La guerra va ajornar la realització d'un projecte en el qual havíem de col·laborar novament. Ens proposàvem, en el nostre Institut d'Acció Social Univer-

sitària i Escolar de Catalunya, sota el patronatge del Departament de Cultura de la Generalitat, crear una Residència-Escola dedicada al segon ensenyament, amb internat obligatori i una dotació del fons de beques que ens permetés sostenir-hi una majoria de famílies de modesta situació econòmica.

Amb aquest ambiciós projecte, volíem portar a la Universitat una autèntica selecció d'estudiants integralment preparats, és a dir “formats” –no sols instruïts, ans també educats”. Bartomeu Rosselló –el fill del dependent de Can Ribes– feia costat a Antoni Maria Sbert –nét del

senador del partit conservador Joan Massanet i Ochandó i parent del bisbe de Sogorb-Castelló Antoni Maria Massanet i Verd– en la tasca de democratitzar l'ensenyament universitari.

Pierre Vilar ha evocat molt bé l'ambient de la Residència del carrer d'Urgell: “A taula seien amb mi dos mallorquins, Antoni Maria Sbert, aureolat

amb el seu engatjament polític, i Bartomeu Rosselló, gran poeta gairebé infant encara”. Rosselló desenvolupà allà la seva vida d'estudiant, tenint cura de la biblioteca de la casa, i allà va tenir l'ocasió de retrobar el seu mestre Gabriel Alomar.

*Amb Sbert,
Rosselló-Pòrcel
creà les Edicions
de la Residència*

*El poeta es va
retrobar amb
Gabriel Alomar a
la Residència*

Nous Macintosh

G3

Potència Multimèdia

El teu Centre Apple és

XIPS

 Servei Tècnic
Oficial Apple

Mca. S.L.

 Distribuidor
Autoritzat Apple

C/ Sant Joaquim, 9

Delegació a Menorca:

Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA

Tel: 907 28 29 56 Fax: 971-35.28.43

<http://www.readysoft.es/home/xipsmca> xipsmca@readysoft.es

L'estiu de 1935, en una carta a Espriu, diu: "Escric articles d'actualitat política per a un setmanariet d'aquí. Enormement aigualits, és clar". Acabada la llicenciatura el 1935, es traslladà a Madrid per enllestir-hi la tesi sobre l'estil de Gracián i preparar oposicions. Va residir a l'Escola Internacional Espanyola de Chamartín, on també es dedicà a l'ensenyament. Poc abans de les eleccions de febrer de 1936 envià un telegrama al seu amic Robert F. Massanet: "Vota comunista". D'aquest any de 1936 és quan ens arriben les referències més precises sobre les seves inquietuds polítiques. Sembla que la seva evolució cap a l'esquerra al llarg de l'estada barcelonina va esser un fet. El novembre de 1935, des de Madrid estant, escriu a Alomar: "La batalla és cada dia més clara entre els dos extrems i nosaltres som molt més. Hem de guanyar per força". Per alguns indicis —entre els

quals hi ha les discrepàncies amb Espriu sobre els fets de maig de 1937 a Barcelona—, hom hi podria deduir un acostament, durant la guerra, a les posicions defensades pel PSUC. Així ho

dóna a entendre Víctor Alba al seu llibre *Sísif i el seu temps*, quan es refereix a una conversa en la qual Rosselló-Pòrcel defensà l'eficàcia política enfront dels principis, se suposa que en defensa d'aquells

Antoni Maria Sbert a l'exili francès el 1940.

L'home d'esquerra i catalanista que era Rosselló-Pòrcel es va sentir colpit per la guerra

•••

que deien que calia guanyar primer la guerra abans que fer la revolució. Més que de radicalització, per tant, hauríem de parlar d'un procés de definició política forçat pels fets bèl·lics, i

no molt diferent al que va afectar el conjunt de la societat catalana. L'home d'esquerra i catalanista que era Rosselló-Pòrcel es va sentir colpit per la guerra: pels crims de Mallorca i per la incertesa personal i

col·lectiva que s'albirava. Amb independència de la militància no comprovada a cap partit polític, la posició política de Rosselló-Pòrcel devia esser propera a la de les organitzacions obreres.

El juliol de 1936 era a Madrid fent oposicions a càtedra d'institut.

•••

La simpatia per la Unió Soviètica de la qual parla Gafim, el rebuig per igual al feixisme i al terrorisme anarquista reportat per Joan Triadú, el seu catalanisme no separatista que el dugué a sentir preocupació per la

proclamació de l'Estat Català el 1934, configuren una adscripció ideològica bastant precisa, distant del catalanisme més radical, però també dels posicionaments d'anarquistes i pòmistes. Espriu ha indicat que se sentia proletari i que vivia amb intensitat les seves idees: "Les seves creences li oferiren suport a un natural entusiasme, i la seva generositat no va haver d'enfredorir-se en normalíssimes decepcions". En tot cas, no sembla que existís mai qualque cosa semblant a una militància activa, més enllà de la seva participació documentada en el moviment universitari.

El juliol de 1936 era a Madrid fent oposicions a càtedra d'Institut. Es veié obligat a tornar a Barcelona, abandonant tots els seus papers i llibres, i s'instal·là de bell nou a la Residència d'Estudiants. Després d'haver-se incorporat a l'exèrcit se li diagnosticà una tuberculosi pulmonar. Rosselló-Pòrcel morí als vint-i-quatre anys, el 5 de gener de

1938, al sanatori del Brull, prop dels boscos del Montseny. L'endemà era enterrat al cementeri del Brull, en un senzill acte presidit per Antoni Maria Sbert, conse-

ller de Governació de la Generalitat de Catalunya, amb qui havia compartit el somni de la universitat popular, i per Carles Riba, de qui havia rebut un intens mestratge intel·lectual.

Mateu Morro

L'esclat de l'obra de Rosselló-Pòrcel

Josep Palau i Fabre -per qualche cosa l'autor d'*Imitació de Rosselló-Pòrcel*- va esser el primer que va indicar-nos i subratllar-nos el caràcter de vertader esclat en totes direccions de l'obra del nostre Bartomeu Rosselló.

Damià Pons, per la seva banda, també ens ha fet notar repetidament l'excel·lent capacitat mimètica, des de ben jove, del poeta, responsable aquesta de l'extraordinària diversitat dels seus textos.

És massa evident, per descomptat, que els cinquanta poemes que ens ha deixat no poden encabir-se -malgrat la brevetat de la seva, diguem-ne, carrera literària- dins un sol estil o un únic to de veu.

Conformen, certament, una vertadera "fira encesa", que acaba com un gran "arbre de flames" -mai més ben dit. I no podem qualificar-los de castell de focs per-

què el corprenedor espectacle no dura mitja hora o tres quarts. De qualche forma, la combustió hi és permanent. En qualsevol cas, no es produïxen cendres. L'esclat resulta, doncs, perdurable i la varietat de temes i maneres, molt notable.

Josep M. Balaguer, en la seva edició d'*Imitació del foc* publicada l'any 1991, ja

va explicar la "diversitat estilística i de models" d'aquesta obra tot entroncant la poètica que la inspira i informa amb les de poetes com T.S. Eliot, Paul Valéry, Riba i Guillén i, en definitiva, amb el que podem deno-

minar el fraccionament o la diversificació de la identitat personal, el qual seria un dels símptomes majors de la síndrome de la modernitat.

Com escriu Balaguer: "una de les coses que caracteritza les idees sobre com s'articula la personalitat en l'home contemporani és la consciència de la diversitat del jo".

Darrerament, Palau i Fabre, basant-se a més en la seva pròpia experiència com a alquimista per antonomàsia, ha sostengut a les planes de *Serra d'Or* que la

multiplicitat de flamarades que es dona en l'obra de Rosselló-Pòrcel ve determinada en darrer terme per un cert esclat -per una certa divisió/multiplicació- de la identitat i de l'autoconsciència de l'autor, semblant al produït en la personalitat de molts d'artistes d'aquest segle, encapçalats pel cas més que llampanant de Picasso i que també es dona en Apollinaire,

Stravinski i Lorca. En poques paraules: en la modernitat, el conjunt d'una obra a l'alçada dels temps hauria passat a ser, de qualche manera, el producte d'un conjunt de jos. El mot jo, singular per antonomàsia, hauria esdevengut plural. *El je est un autre* podria dir-se també jo som molts. S'hauria produït qualche

cosa més que mimetisme.

Tot garbellat, el jo monolític hauria estat substituït pel "jo diversificat, desintegrat, conractori" (el sintagma és de Palau i Fabre); el jo monocorde i sense encletxes del romanticisme hauria passat a millor vida. I no oblidem -per descomptat-

que, a l'altre cap de món, el budisme en particular i el pensament oriental en general mai no han cregut

gens en la realitat o la consistència d'un jo protagonista autèntic.

Consideracions teòriques a part, del que no hi ha cap dubte és que, en l'obra del nostre poeta, hi trobam tot un ventall de maneres i estils que van des de la cançó popular fins al sonet més rigorós i el noucentisme més depurat i elegant, pas-

*Des de ben jove,
el poeta tenia
una excepcional
capacitat
mimètica*

*En l'obra del
poeta trobam tot
un ventall de
maneres i estils*

LA NOSTRA PROPOSTA: GRUPS AMB SORTIDA DES DE PALMA

ALEMANYA: C. RHIN-SELVA NEGRA
ITÀLIA ROMÀNTICA
PARÍS-DISNEY
SUÏSSA
EXPO-PORTUGAL

Sortida 15/7 i 16/8	176.000
Sortida 21/7 i 4/8	95.500
Sortida 22/7 i 5/8	47.900
Sortida 22/7 i 5/8	95.500
Sortida	9/8 96.000

GRUP ORGANITZAT EN EXCLUSIVA • EL MILLOR DE VIETNAM • 16 dies 4/11 340.500

**Es visita: Saigon, el delta del Mekhong, Da Nang, Hue, Hanoi i la badia de Halong
Acompanyant des de Palma • "L'interessant no és només el preu, sinó el que inclou"**

OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca) • Balears - Espanya
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: martel@juniper.bdr.es

sant pel barroquisme, el surrealisme i, fins i tot –segons Jaume Vidal Alcover–, un cert tremendisme metafísic i esvalotat.

Naturalment, el que de vegades compta és que aquests enfocaments tan diversos hagin pogut plasmar-se per a sempre en la qualitat de poemes com, per exemple, “L’amant enganyat”, l’“Oració” per a quan les donzelles tenen mal de cap o el “Compliment a Mercedes”; el “Sonet marí” dedicat a Salvador Espriu o aquell que comença “Quan ella dorm el gaudi somnolent” del seu primer llibre; “A una dama que es pentinava darrera una reixa en temps de Vicenç Garcia”, la palmesanaíssima “Auca”, el que comença “Només un arbre, a la vorera, porta...”, dedicat a Amàlia Tineo, o “En la

Commemoració del 50è aniversari de la mort de Rosselló-Pòrcel, gener del 1988.

meva mort”, etc. Perquè el vertader secret d’una obra d’art no és mai com ha estat concebuda i realitzada sinó, senzillament, la seva força o el seu poder per quedar de

debò. I tal vegada el paper del jo en singular o dels jos en plural de l’artista hi té o hi tenen una participació o contribució bastant més limitada del que potser sem-

blava. Val a dir que no hi ha poesia sense un cert misteri. Val a dir que tota hermenèutica hi té sempre un valor molt limitat.

Bartomeu Fiol

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEVEL
RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Un poema en francès

Bartomeu Rosselló-Pòrcel tenia vint-i-un anys acabats de fer quan va visitar el palau de La Magdalena, de Santander. S'esdevenien els primers dies del mes d'agost de 1934, i s'hi

desenvolupaven, a l'edifici senyorial que s'aixeca damunt el mar com un far, i per tercera vegada, els cursos d'estiu de la Universitat Internacional d'Estiu de Santander.

A tan sols un any de concloure els estudis universitaris, li havien concedit una beca per acudir a aquella cita en què va estrènyer els contactes amb la cultura en llengua castellana. Hi va conèixer Jorge Guillén, Pedro Salinas, Dámaso Alonso i Gerardo Diego, i es va retrobar amb el seu amic Julián Marías, amb qui havia intimat l'estiu anterior, durant el creuer estudiantil pel Mediterrani. El seu contacte amb Unamuno, en una llarga conversa de la qual Rosselló va donar notícia al seu gran i inseparable amic Salvador Espriu per carta, li va causar una forta impressió. Allà va escriure dos poemes: «Fragment al camp» i «Només un arbre, a la vorera, porta...», tots dos inclosos en la segona part («Rosa secreta») d'*Imitació del foc* (1938). Potser en aquelles mateixes dates, o al cap d'uns mesos, però en qualsevol cas aqueix mateix any, va sortir de la seva ploma un poema escrit en francès sota el títol «Deuxième souvenir de La Magdalena», que ara presentam amb una traducció al català d'Antoni Nadal. Per una carta a Espriu (inèdita i escrita a Madrid el 21 de març de 1936) sabem que el va rebutjar com a part integrant del que havia de ser el seu nou llibre, el títol provisional del qual en aquella època propera a la Guerra Civil era

Deuxième souvenir de La Magdalena

Dans la prairie nocturne je perds le souvenir
des mâts inégaux, des boissons glacées, du fantôme de
[D. Marcelino;

je repousse le charme des catalogues de romans-fouets.
J'aime la divinité du feuillage vivant,
quand je me vautre dans l'ombre et mon cri monte
fièvres sont au ciel:

—My Lord, my Lord, tu craches les océans, tes
[fièvres sont nos étés
et la girafe explication de tes nuits orageuses.
Mais, o pâle étranger, je veux ravir l'éclat de ton visage
et te déraciner du trône ceint de flammes.

Ma menace finie je rentre dans mes os:

—Ecume des vacances, complice des allées du parc,
mon regard veut rester sous tes jupes,
sur la chair sans écorce, plaisir des yeux, contact,
lune, ivoire béant, antre, racine, trou,
lune, matelas-terre du seul lys véritable,
viens chez moi sautillant avec des semelles de
[Medina Hermanos,

tu me feras languir sur ta mousse légère.
Sous les chênes puissants elle me tendra son miel, sa
[pourpre,

pétale, tâche blanche, etang de lait, frisson;
je remuerai pour elle toutes mes léthargies,
mes sommeils du kiosque, mes nuits insidieuses,
du temps où la Comtesse de Gamiani m'attendait
dans un palais d'ambassade d'une capitale lointaine.

Les ombres se rapprochent vers moi qui gis ici
[comme les chevaux du roi

sous la grimace d'un murcien catholique, stupide,
endormi après l'armistice sacramental de la

[confession postmasturbatrice
avec un souvenir ancien de Clara Bow,
et malgré ses détours eucharistiques il rêve
des jambes sans dentelles et des grottes en rouge.

Rosselló Pòrcel. Santander, 1934

Arbre de flames: «El llibre és un llibre en català; això, per altre costat, és un poema menor, sense més interès que l'anecdòtic. Millor que quedar inèdit per a uns quants.» D'aquesta manera, el poema ha restat inèdit, en possessió, finalment, de la seva amiga

Amàlia Tineo, que el va acompanyar en aquella estada a Santander.

«Deuxième souvenir de La Magdalena» és un poema d'una gran llibertat formal. Amb imatges aparentment surrealistes, algunes de les quals són d'un erotisme clar,

Segon record de La Magdalena

A la prada nocturna perdo el record
dels pals desiguals, de les begudes gelades, del
[fantasma de D. Marcelino;
rebutjo l'encís dels catàlegs de novel·les-fuets.
M'agrada la divinitat del fullatge viu,
quan em rebolco a l'ombra i el meu crit puja al cel:

—My Lord, my Lord, escups els oceans, les teves
[febres són els nostres estius
i la girafa explicació de les teves nits tempestuoses.
Però, oh pàl·lid estranger, vull robar l'esclat del teu
[rostre
i arrabassar-te del tron cenyit de flames.

Acabada la meva amenaça torno als meus ossos:

—Escuma de vacances, còmplice dels passejos del
[parc,
la meua mirada vol restar sota les teves faldilles,
damunt la carn sense escorça, plaer dels ulls, contacte,
lluna, ivoire obert, antre, arrel, forat,
lluna, matalàs-terra de l'únic lliri veritable,
vine a casa meua saltironant amb soles de Medina
[Hermanos,
em faràs llanguir damunt la teva molsa lleu.
Sota els roures poderosos ella m'allargarà la seva mel,
[la seva porpra,

pètal, taca blanca, estany de llet, esgarifança;
sòmoure per ella totes les meves letargies,
els meus sons del quiosc, les meves nits insidioses,
del temps en què la comtessa de Gamiani m'esperava
en un palau d'ambaixada d'una capital llunyana.

Les ombres s'acosten cap a mi que jec ací com els
[cavalls del rei

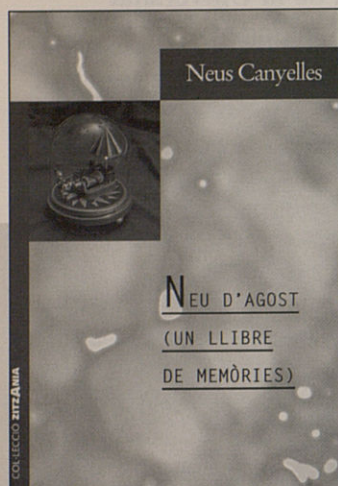
sota la ganyota d'un murcià catòlic, estúpid,
adormit després de l'armistici sacramental de la
[confessió postmasturbatriu

amb un record antic de Clara Bow,
i malgrat les seves voltes eucarístiques somia
unes cames sense randes i unes coves vermelles.

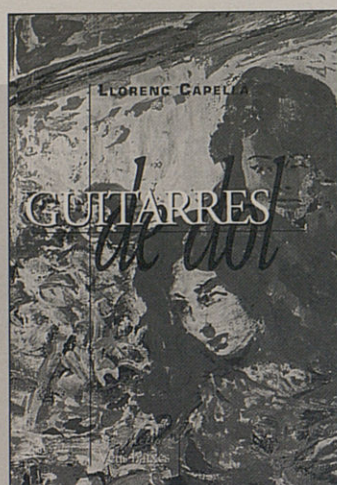
i amb personatges històrics que hi contrasten, com l'erudit Marcelino Menéndez Pelayo i l'actriu Clara Bow, sembla que el poeta hi vol expressar, d'una manera vehement, la felicitat d'una experiència amorosa.

R.M.

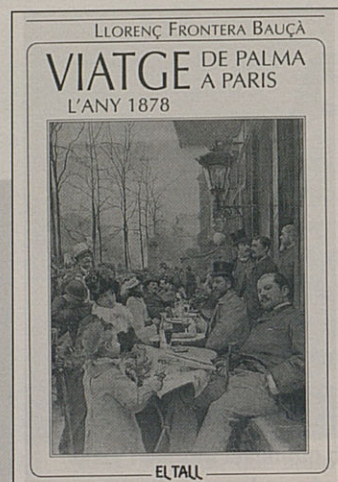
Novetats

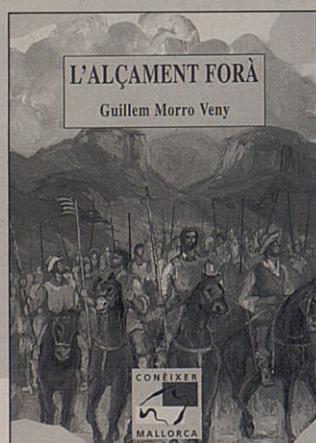
Neus Canyelles
Neu d'agost
Premi Bearn 1997
1.900 PTA

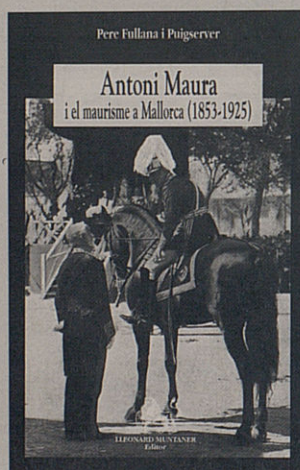
Llorenç Capellà
Guitarres de dol
1.000 PTA

Llorenç Frontera Bauçà
Viatge de Palma a París
l'any 1878
1.425 PTA

Guillem Morro Veny
L'alçament forà
1.200 PTA

Pere Fullana i Puigserver
Antoni Maura i el maurisme a Mallorca
2.500 PTA

Llorenç Payeras,
Jaume Falconer
Races autòctones de Mallorca
9.500 PTA

Born de llibres

Sant Miquel, 55
 Tel. 71 03 04 - 72 75 40
 07002 Palma de Mallorca

Radio Borne
BULEVARD

Antoni Nadal

Amb pocs dies de diferència han aparegut a Palma dos llibres del poeta Bartomeu Fiol, i encara és recent l'edició d'una casset que conté una antologia de la seva obra. Però aquesta coincidència no és fruit d'un propòsit deliberat de l'autor, sinó, pel que sembla, de les dificultats de publicació, que han fet que *Cave carmina, cape canes* (Editorial Moll, «Balenguera», 83) hagi sor-

humana a partir d'un poble marginat pels marginats— i les canalles dels Morts, que a part dels d'ultratomba també ens parla dels morts en vida. Tot això, és clar, expressat per part nostra amb unes ratlles apressants que no haurien de limitar el contingut de l'obra.

Tant en un llibre com en l'altre, hi trobam, també, els jocs intertextuals (a *Catàleg de matèries* arriba a titular un dels poemes «Amb manllevats sintagmes») i interlingüístics, i les endreces, implícites o explícites, en general a germans d'armes, que cal entendre, creim, com a prolongaments del diàleg interior a què ens té avesats el poeta. *Catàleg de matèries* no està dividit en parts, però és un llibre menys unitari que *Cave carmina, cape canes*. El componen seixanta-nou poemes. I així com en *Cave carmina, cape canes* hi ha ressons de *La comunió dels sants*, ara potser hauríem de remuntar-nos al *Camp rodó* (1973) per retrobar un camí amb un paisatge amb figures semblant, encara que més divers.

Damià Pons es lamenta, en el pròleg de *Catàleg de matèries*, de no poder comptar amb tot un seguit de lectures crítiques precedents sobre l'obra poètica de l'autor. Ara és de justícia reconèixer que tant el pròleg del mateix Pons com el de Baltasar Porcel per a *Cave carmina, cape canes* contribueixen a pal·liar aquest dèficit i esdevenen dues bones introduccions a les obres respectives, i també al conjunt de la closa, però intel·ligent i viva poesia de Bartomeu Fiol.

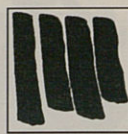
Compte amb els cans!

tit al cap de sis anys de la seva composició. L'altre llibre, *Catàleg de matèries* (El Tall, «La Sínia del Tall», 2), és més pròxim en el temps.

Cave carmina, cape canes conté cinquanta poemes, dividits en quatre parts. La primera, la componen quatre escolis inicials, i com sol esser habitual en els llibres de Fiol, ens posen a l'aguait del que llegirem a continuació. En aquest sentit, és important la lectura atenta del poema «Cal centrar-se en els cans, si us plau, per força», en què potser trobam la clau del títol i de la intenció de l'autor: els cans, és a dir, els versos o versets i llur carregament conceptual, en els quals cal centrar-se sense distreure's amb cançons encisadores. Amb aquesta premissa, Fiol s'endinsa en les canalles del Born, en què s'interpel·la sobre l'ofici i les relacions entre l'autor i l'obra, les canalles d'Edom—la reflexió sobre la condició

XX Premis BALDIRI REIXAC

D'estímul i reconeixement de l'escola catalana

FUNDACIÓ
JAUME I

VEREDICTE 1997-98

PREMIS A LES ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun

IES ELS TRES TURONS
d'Arenys de Mar (Maresme)

CEIP SANTA EULÀLIA
de Berga (Berguedà)

C.P. VERGE DEL REMEI
de Castelló de Rugat (La Vall d'Albaida, País Valencià)

COL·LEGI SANT ALFONS
de Felanitx (Mallorca, Illes Balears)

CEIP VILA-ROJA
de Girona (Gironès)

CEIP VERNITALLAT
del Mallol, Vall d'en Bas (Garrotxa)

CEIP TOMÀS VIÑAS
de Mataró (Maresme)

COL·LEGI PÚBLIC DE PRÀCTIQUES
de Palma de Mallorca (Illes Balears)

**COL·LEGI NOSTRA SENYORA DEL
CARME**
de Sallent (Bages)

CEIP SALVADOR ESPRIU
de Sant Feliu de Llobregat (Baix Llobregat)

CEIP SANT SALVADOR
de Tarragona (Tarragonès)

CEIP BALTASAR SEGÚ
de Valls (Alt Camp)

PREMI ALS MESTRES I ALS PROFESSORS

1 premi de 400.000 ptes. i ajut
a l'estació de 400.000 ptes.

Ha estat atorgat al treball

ASSEC

**Avaluació de la situació sociolingüística
de l'escola catalana**
de M. Dolors Areny i Cirilo, de Barcelona

Per ser un estudi ben fet i ben documentat, que ofereix elements d'anàlisi per a aquelles escoles que vulguin conèixer la situació sociolingüística del centre i, sobretot, l'ús de la llengua en tots els àmbits de l'escola; també per a qualsevol pla d'avaluació, interna o externa, que es dugui a terme amb aquest propòsit. Un estudi que convidi a la reflexió sobre el procés de catalanització i que ofereix indicadors de canvi que animen a superar la passivitat i la inèrcia en entorns poc favorables.

El Jurat fa una menció especial del treball

**CULTURA I ÈTICA A LA IBÈRIA
NORD-ORIENTAL (s.II d.C.)** Una reflexió
sobre els drets humans en el si dels
nostres orígens d'Albert Llorca i Arimany
i Sara Fernández i Puerto, de La Garriga

Per la qualitat didàctica, la
interdisciplinarietat i els recursos creatius
que ofereix.

PREMIS ALS ALUMNES

62 premis de 100.000 ptes. cadascun

EDUCACIÓ INFANTIL I CICLE INICIAL

**En Tabalet porta botes quan
cauen quatre gotes**

Alumnes de P-1 a P-3 de l'Escola Bressol
Tabalet, de Mataró

Els avis a l'escola

Alumnes de P-5 del CEIP Sentfores, de
Sentfores-Vic

Els il·legats

Alumnes de 1r i 2n de Cicle Inicial del CEIP
Sant Jordi, de Lleida

Juguem amb l'aigua i la terra
Alumnes de P-3 d'Educació Infantil de
l'Escola Mare de Déu del Carme, de
Terrassa

El llibre del senyor Pla
Alumnes de P-3, P-4 i P-5 del Col·legi
Vedruna, de Palafrugell

**Què seràs quan seràs gran, o de Miró a
l'autoretrat**

Alumnes de 1r de Cicle Inicial de l'Escola
La Immaculada, Escolàpies, del Masnou

Nans i gegants

Alumnes de P-3, P-4 i P-5 d'Educació Infantil
del CEIP Mare de Déu de Montserrat, de
Súria

**"La gallina que va fer un ou molt gros" i
"La lluna i el pescador"**

Alumnes de P-5 de Cicle Inicial de l'Escola
Cooperativa El Puig, d'Esparreguera

El món dels avis a l'Escola

Alumnes de 2n de Cicle d'Educació Infantil de
l'Escola l'Espill, de Manresa

CICLE MITJÀ I SUPERIOR

Jo de gran voldré ser?

Alumnes de 3r i 4t curs de Primària del CEIP
Mare de Déu de la Muntanya,
d'Esparreguera

Diari de les vacances de Nadal

Montserrat Ribera i Parera, alumna de 4t
curs de Primària del Col·legi Sagrat Cor de
Jesús, de Súria

On són l'Oscar i la Laura...?

Alumnes de 5è curs de primària del CEIP
L'Aulet, de Celrà

La cuina de l'eix transversal

Alumnes de 5è curs de Primària de l'Escola
Santa Maria d'Artés, d'Artés

Reus, la nostra ciutat

Alumnes de 6è curs de Primària del CEIP
Escola Montsant, de Reus

**Mirem, parlem i toquem l'art. El recull
d'en Drauvil: compartim la mirada**

Alumnes de 6è curs de Primària de l'Escola
Pública Pau Vila, d'Esparreguera

Heus ací: unes colònies medievals

Alumnes de 6è curs de Primària de l'Escola
Pública Rocafonda, de Mataró

Platja Vallesa-Tamarit: un gran abocador
Alumnes de 5è i 6è curs de Primària del C.P.
Cronista Chabret, de Sagunt

Any Pla

Alumnes de 6è curs de Primària del CEIP
Sant Josep de Calassanç, de Súria

**PRIMER CICLE D'ESO
I VUITÈ D'EGB**

Narrar i descriure

Alumnes de 1r i 2n d'ESO de l'Institut Josep
M. Fàbregas, de Valls

Llibre gegant de les entitats

Alumnes de 8è d'EGB del CEIP Mare de
Déu de Montserrat, de Súria

La religiositat popular a Catalunya

Alumnes de 6è i 8è d'EGB del Col·legi El
Carme-Vedruna, de Manlleu

Estudi d'un ecosistema: la riera de Sora
Alumnes de 2n d'ESO del Col·legi La Salle,
de Manlleu

**Jeroglífics i països: comarques i municipis
de Catalunya**

Alumnes de 2n d'ESO de l'IES del Morell

**Coneguem les nostres arrels. Un viatge
cultural per la Catalunya Nord**

Alumnes de 1r d'ESO de l'Escola Vedruna,
de Puigcerdà

Maqueta del relleu de Catalunya

Alumnes de 1r d'ESO de SES Morelló,
d'Estern d'Aneu

Portes i portalades d'Ascó

Alumnes de 2n d'ESO del CEIP Sant Miquel,
d'Ascó

**Hi ha diversitat de plantes, roques i
animals, al nostre institut, a la nostra
ciutat, al nostre entorn?**

Alumnes de 2n d'ESO de l'IES Ronda, de
Lleida

**La vida del missatger (història de la
revista de la nostra escola)**
Alumnes de 2n d'ESO de l'Escola Sant
Francesc d'Assís, de Ferrières (Menorca)

SEGON CICLE D'ESO, BUP, FP I COU

Els musulmans a les nostres terres

Alumnes de 3r de BUP de l'IES Narcís Oller,
de Valls

Joc de cartes

Alumnes de 3r d'ESO de l'Escola
Cooperativa El Puig, d'Esparreguera

El teatre d'origen medieval: La Passió,

alumnes de 4t d'ESO

Vois que t'expliqui un conte?, alumnes de
2n de BUP de l'IES El Cairat,
d'Esparreguera

"La veu del batxillerat" i "Mirall"

Alumnes de 2n i 3r de BUP i ESO de la
Institució Pere Vergés, de Badalona

Dimecres

de Guillem Pons i Rulló, alumne de 2n de
Batxillerat de l'IES de Gironella

**"La filla de Sinera"; novel·la històrica de
la vida política, social i cultural a Arenys
de Mar a principis de segle**

Joan Ramon Gironès Manich, Angèlica
Angarita Pérez i Noèlia López Andrés,
alumnes de 2n de Batxillerat de l'IES Els
Tres Turons, d'Arenys de Mar

Entre Euclí i el Senyor Esteve

(aproximació al tema de l'avarícia)

Irene Vives Armengol, alumna de 2n de
Batxillerat de l'IES Alexandre Satorras, de
Mataró

Hàbits alimentaris

Alumnes de 4t d'ESO del Col·legi Nostra
Senyora del Carme, de Balaguer

La Vall del Segre

Minerals i roques

Alumnes de 4t d'ESO del Col·legi Nostra
Senyora del Carme, de Balaguer

Contents i enganyats

Gerard Ricart Castells i Guillem Riera Collell,
alumnes de 1r de Batxillerat del Col·legi La
Salle, de Manlleu

Contaminació?, no gràcies!

Alumnes de 1r de Batxillerat del Col·legi La
Salle, de Manlleu

Esbart dansaire Castell de Tona

Laura Vila Puigblanqué i Alba Clot Tortadès,
alumnes de 4t d'ESO

Una mirada cap al passat

Alumnes de 3r d'ESO de l'Escola Vedruna,
de Tona

Entendre millor la protecció del nostre

planeta:

Contaminació mediambiental, Les

depuradores,

Les energies de l'aigua i el vent

Alumnes de 4t d'ESO del Col·legi Sant
Josep, de Sant Hilari Sacalm

"La Bukòlica" revista

Alumnes de Batxillerat de l'Institut Sa Blanca
Dona, d'Eivissa

De poc un tot, alumnes de 4t d'ESO

Milk, alumnes de 1r de Batxillerat
de l'IES Son Pacs, de Son Sardina (Palma
de Mallorca)

Diagnosi mediambiental del Morell

Cova urbana de Tarragona

L'efecte de l'activitat agrícola sobre el

contingut de nitrats i nitrats de les aigües

Alumnes de Cicle Formatiu Superior de

Química Ambiental de l'IES Rovira i Virgili,
de Tarragona

Osona romànica. Sant Pere de Casserres

Albert Bagué Cambra i Santi Castro Casas,
alumnes de 5è de Formació Professional,
segon grau, de l'IES de Vic

Treball de pràctiques externes

Montserrat Martín i Jutglar, alumna de
3r FP-II

Pràctiques de laboratori

Laia Garcia Ricart, alumna de 1r de
Batxillerat de l'IES La Garrotxa, d'Olot

**Che vive! Exposició i activitats entorn de
la vida i accions de Ernesto Guevara de la
Serna, dit Che Guevara**

Alumnes de 3r de F.P. segon grau, Arts
Gràfiques, de l'IES Esteve Terradas, de
Cornellà de Llobregat

CICLES DIVERSOS

Setmana matemàtica

Alumnes de tots els cicles del CEIP Escola
Bellaterra, de Bellaterra

**Treballs de llengua: Auques, Lladre
d'Amor, Concurs literari Sant Jordi,**

Poemes i Sopes de lletra

Alumnes de tots els cicles de l'IES del Morell

**Intercanvi escolar: La Bressola - La
Monjoia**

Alumnes de diversos nivells de La Bressola,
de Perpinyà, i del CEIP La Monjoia, de Sant
Bartomeu del Grau

Festa Major

Alumnes de tots els cicles del CEIP Circell,
de Moja-Olèrdola

**La ciutat invisible. Una aproximació a l'art
a través de la nostra ciutat**

Alumnes de tots els cicles de les Escoles
Ateneu Igualadí, d'Igualada

**Fem un tomb per Catalunya. Jornades
Culturals El Carme-Vedruna-97**

Alumnes de tots els cicles del Col·legi El
Carme-Vedruna, de Manlleu

El meu poble

Alumnes de 3r a 6è del CEIP Les Moreres,
de Les Pobles - Aiguamúrcia

**Recull de cal·ligrames dels alumnes de
l'Escola Mare de Déu del Patrocini**

Alumnes de tots els cicles del CEIP Mare de
Déu del Patrocini, de Cardona

"Sa branqueta" revista escolar,

núms. 16 a 20

Alumnes de tots els cicles del Col·legi Mata
de Junc, de Palma de Mallorca

Els jocs i les joguines

Alumnes de tots els cicles de la ZER Baix
Gaià, del Catllar

Vet aquí a Salt ...

Alumnes de tots els cicles del CEIP El Pla,
de Salt

Cultura i tradicions al Montcau La Mola

Alumnes de tots els cicles de l'Escola
Montcau La Mola, de Matadepera

Jo pinto, tu pintes, ... estímem l'art

Alumnes d'Educació Infantil i Educació
Primària del Col·legi Nostra Senyora del
Carme, de Sallent

El mar - La Meditèrrania

Alumnes d'Educació Infantil, Educació
Primària i 8è d'EGB del CEIP Mare de Déu
de la Muntanya, d'Esparreguera

EDUCACIÓ ESPECIAL

Amics

Alumnes de F.P.A. de l'Escola Taller Xalest,
de Sabadell

COMITÈ ORGANITZADOR

Joan Triadó, President

Montserrat Carulla, Fundació Jaume I

Josep González-Agàpito, Fundació Jaume I

Rosa Boixaderas, Fundació Jaume I

Jarome Alcoverro, DEC d'Òmnium Cultural

Joaquim Arenas, Vocal

JURAT

Carme Alcoverro i Pedrola, Rosa Boixaderas

i Sàez, Josep González-Agàpito, Montserrat

Fons i Esteve, Roser Galceran i Folch,

Bartomeu Palau i Rodon, Montserrat Riera i

Figueras, Mariona Ventura i Torell i M. Rosa

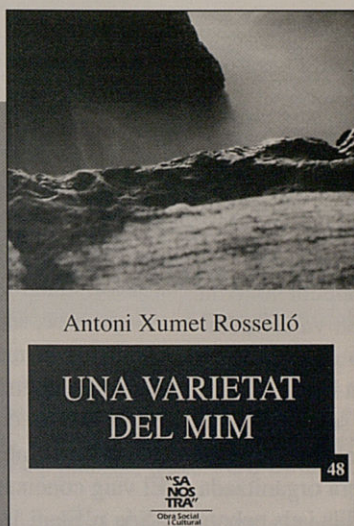
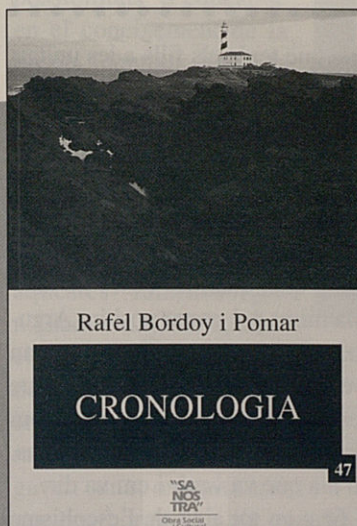
Vilaseca i Reguant

Premis Baldiri Reixac

Aribau, 185 - Telèf. 93-200.53.47
08021 BARCELONA

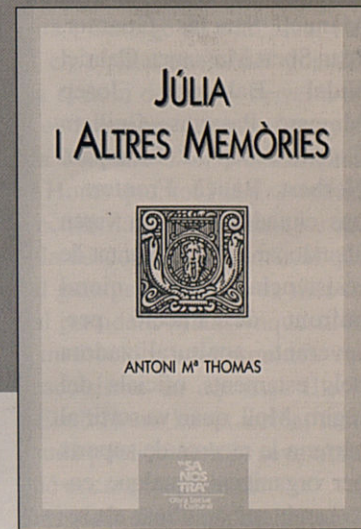
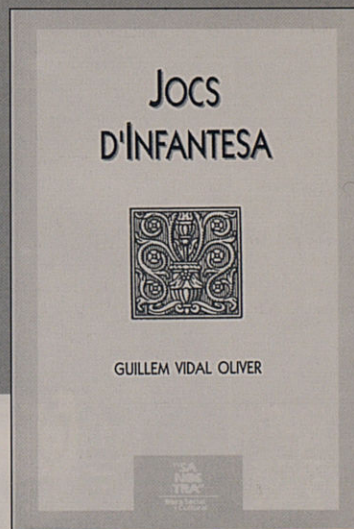
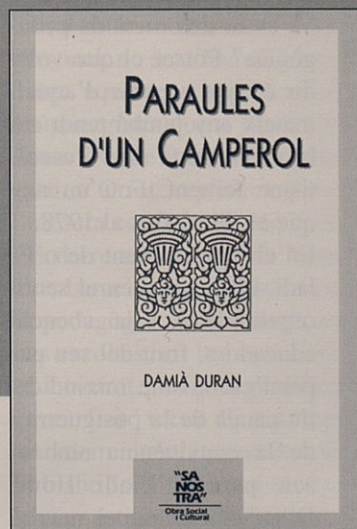
PUBLICACIONS DE "SA NOSTRA"

Col·lecció "El Turó"

Premi Miquel Àngel Riera

Col·lecció "Tià de sa Real"

Premi Miquel Àngel Riera

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

COMPROMÍS AMB BALEARS

ELADI HOMES I ZIMMER

L'impulsor de l'escoltisme

El dia de Sant Josep d'enguany va morir a Barcelona n'Eladi Homs. Tenia 76 anys. Probablement molts de lectors d'*El Mirall* saben qui era i coneixen la feina que va fer a Mallorca com a impulsor de l'escoltisme. Però per als qui no ho saben o en tenen una informació insuficient, m'agradarà dir que va viure a Palma setze anys, del gener de 1954 al octubre de 1969. El 1956 va organitzar la primera unitat escolta i, juntament amb la seva dona, Maria Ferret Español (que el 1958 va estructurar la primera unitat femenina), va dur amb mà segura la direcció i l'orientació dels moviments escolta i guia. Tot va néixer de la necessitat que el matrimoni va sentir d'oferir als propis fills i als dels seus amics, els amics que els havien acollit amb tanta confiança, una manera organitzada i plaent d'ocupar el temps de lleure. Eren els fills i els nebots de personatges illencs que tengueren gran prestigi en la vida cultural ciutadana: Francesc de Borja Moll, en primer terme, que havia proporcionat als Homs aquestes coneixences; Josep M. Palau i Camps, Josep Forteza Rei, Antoni Fernández Suau, Miquel Marquès Coll, Miquel Fullana Llompart, Bartomeu Barceló Pons, Andreu Crespi Salom, Manuel Sanchis Guarnier, Joan Sbert Massanet, Gabriel Vidal Balaguer, Josep Mascaró Pasarius, Guillem Colom, Josep M. Llompart, Norbert Bauçà Frontera... uns ciutadans que no varen abandonar mai la voluntat de resistència cívica i moral enfront de l'acció perseverant aculturalitzadora dels estaments oficials del règim. Moll, quan va sortir al carrer a la recerca de suports per organitzar "qualque cosa" amb què aglutinar els resistents, ho va fer amb exigència dramàtica: "Això (el país) se'ns en va, ens quedam sense res, sense llengua, sense història, sense consciència, sense memòria..." La resposta va ésser l'endegament de l'Obra Cultural Balear i la seva concreció definitiva el 1962, precisament

amb la participació de la gent que tenia els fills a les unitats de n'Eladi i na Maria. Després, ja en marxa l'Obra Cultural, l'entitat i l'escoltisme coincidiren en moltes ocasions i sempre en els objectius fonamentals de reivindicar la llengua i el país.

N'Eladi Homs havia aterrat enmig d'aquest món d'homes inquiet i alhora atupats. Ell era una persona serena, emprenedora, imaginativa, un creient que, quan les coses no anaven prou bé, sempre les sabia mirar pel costat positiu. Argumentador de mena, de vegades les seves reaccions eren tan ingènues, elementals, tan cordials que no semblava que haguessin de dur enlloc. Però hi duïen, i tots els qui fèiem escoltisme amb ell el seguíem segurs i sense claudicacions. El vaig conèixer el 1964, un dia que va venir i em va dir:

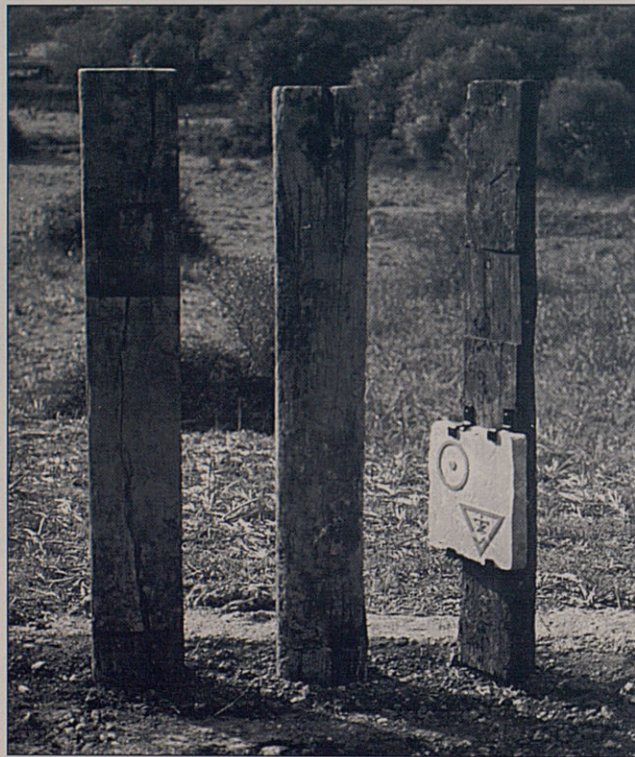
—Sóc n'Eladi Homs, i estic ficat en tot això de l'escoltisme mallorquí. Vinc a demanar-te un favor: que vulguis fer de cap d'Agrupament a la teva parròquia. Necessito algú que estimi el país i pugui ésser una mica testimoni de la vida d'adults.

—Jo no en sé res, d'escoltisme. Quant de temps em necessaries?

—Un any, i si et va bé podries continuar.

Va ésser una mentida pedagògica? Potser el que volia dir és que a partir d'aquell mateix any també tendríem la meua dona dins l'escoltisme femení. Fou un any que es dilatà fins al 1978.

En el temperament de n'Eladi, hi dominaven el sentit organitzador i la vocació educadora, fruit del seu pas per l'escoltisme reivindicatiu català de la postguerra i de la convivència amb el seu pare, n'Eladi Homs Oller, considerat el màxim representant del noucentisme pedagògic a Catalunya. A Mallorca, el matrimoni Homs-Ferret va ésser un cas d'aquells que de tant en tant apareixen en el moment necessari per aportar a la vida nacional d'una societat la seva capacitat de convocatòria superadora de con-

Davant aquestes tres travesses de vies mallorquines, representatives dels tres eixos educatius de l'escoltisme, i del senyal de fi de pista, reposen enterrades a Sa Torrentera de Sencelles les cendres d'Eladi Homs Zimmer. (Foto: P. Cardona.)

fusions i inèrcies. Després de la guerra civil, la joventut mallorquina tenia ben poques possibilitats d'educar-se en el coneixement de la pròpia identitat. Refer la pàtria era, en el pensament de les famílies que la desitjaven pròxima, una utopia gairebé inabastable. Imaginau-vos què podia significar per a aquestes famílies que n'Eladi i na Maria, amb el suport que reclamaren dels bisbes de Mallorca, refermassin en l'activisme educador que desplegaven una organització

que enarborava per als seus fills la bandera del país i mostrava que amb fe i treball, amb mètode i exigència personal, els horitzons dels valors nacionals eren assequibles. Els al·lots i les al·lotes de l'escoltisme i el guiatge han crescut integrats en la història, la natura i l'esperit de pertànyer a una comunitat de profunda personalitat, han assumit que la pròpia cultura constitueix la pròpia definició de poble, i quan, transcorregut el temps, han ocupat llocs de responsabilitat en la societat mallorquina o en l'exercici de la feina personal, no se n'han oblidat.

Totes aquestes consideracions se m'apareixien escoltant els panegírics que n'Eladi Homs rebia a la parròquia de la Bonanova de Barcelona el dia de les seves exèquies. El fill gran, n'Oriol, explicava que eren uns funerals a la manera i mesura com el pare havia dit que li agradaria que fossin. Els darrers vint anys de la reincorporació dels Homs a la vida barcelonina, n'Eladi va continuar omplint-los de sentit pedagògic: en el treball, en les actuacions entre els antics escoltes, en la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, en l'organització d'associacions de gent gran... fins i tot en aquesta darrera funció litúrgica a la qual assistíem una quinzena de mallorquins.

El bisbe Joan Carrera i els sacerdots d'entre els molts que havien estimat n'Eladi (també Mn. Joan Trias, arribat de Palma) duïen a terme un acte que ell havia dissenyat. Em recordava tot això les paraules d'en Ramon Prats, un cap de l'escoltisme mallorquí de la dècada dels 70 establert a Barcelona com a metge pediatre: «Ens vares obrir finestres per on veure el país d'una altra manera, descobrir la natura, conèixer la història, les tradicions, la llengua, i aquesta descoberta es va traduir en amor a les nostres coses. Ens iniciaves en el mètode, l'ordre en el treball i l'exigència per les realitzacions ben fetes. Ens vares regalar molt de temps. El teu treball ha fructificat en la societat mallorqui-

Maria Ferret, amb els seus fills, assisteix a l'acte de sa Torren-tera. Pere Homs, Neus Pujol, Francesc Homs i la seva esposa Mercè Riera; Carmina Homs, Oriol Homs i la seva esposa Roser Ros; Maria Ferret, Lluís Homs, Joana M. Roca i Rosa M. Rullan, antiga comissària del guiatge. (Foto: Pere Cardona.)

na i continuarà donant fruits, perquè som molts els qui hi estam compromesos.»

A Mallorca, els responsables de l'escoltisme convocaren tots els agrupaments a la celebració que, presidida pel bisbe Teodor Úbeda, tengué lloc dia 28 de març a la capella del seminari diocesà. El temple s'omplí a vessar d'antics i actuals escoltes, de consiliaris que havien compartit velles tasques, de gent de l'escoltisme escindit el 1975, i d'amics i amigues, tothom volia recuperar records i testimoniar l'amistat a na Maria i els seus fills. El bisbe posà èmfasi a significar les sòlides conviccions de n'Eladi, un home que no havia

cercat el poder ni els doblers perquè la riquesa l'havia posada en Déu, una persona d'aquelles que sobreposen els valors ètics a qualsevol vel·leïtat temptadora d'autocomplaences, sempre a punt per servir els altres. L'endemà, als terrenys que l'escoltisme té a Sa Torren-tera, Sencelles, s'hi deposità l'urna amb les cendres que la família havia duit de Barcelona.

El 1992 l'Obra Cultural Balear va concedir el Premi Francesc de Borja Moll (quin altre premi podia ser sinó aquest?) al Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, i el matrimoni va ésser present en el lliurament del guardó; l'Ajuntament de Palma donà el nom de Maria Ferret a un carrer de la ciutat el 1997, i el desembre del mateix any el Govern Balear va atorgar la Medalla d'Or Ramon Llull d'acció educadora a n'Eladi Homs que, tot i la gravíssima dolença que patia, va voler recollir-la personalment perquè sempre s'havia lamentat de la desconsideració oficial que havien rebut l'escoltisme i el guiatge. "Després de més de quaranta-cinc anys -va dir al president Matas- aquesta és la primera vegada que les institucions mallorquines vos recordau de la feina de l'escoltisme en aquestes Illes". Com Josep M. Llopart, n'Eladi Homs havia arribat també a temps de veure reconeguda públicament la seva obra. De retorn a Barcelona, visqué encara tres mesos.

Clouré aquestes notes amb uns mots del "Cant de la Ruta", que li eren tan plaents:

Davant teu s'allunya el camí, fuig i t'invita,
entre marges de romaní i tots en florida,
és la veu que vespre i matí llença una crida infinita.
És la ruta dels forts, dels grans, dura i amable,
que ha vist la marxa dels sants vers l'Immutable
i llur peu l'empremta guardant en sa pols venerable.
Minyó! Tu que cerques, tu que dubtes,
para l'oïda a ma cançó: jo som la veu de la ruta!

Josep M. Magrinyà

L'Associació Club-31 de professors de secundària de Mallorca
agraeix el patrocini de les

XXIV Jornades d'intercanvi del país a l'escola,

organitzades per Acció Escolar del Congrés de Cultura Catalana,

que es varen celebrar, a Can Picafort, els dies 7, 8 i 9 de maig,

a les institucions següents:

**"SA
NOS
TRA"**

Obra Social
i Cultural

Ajuntament
de Santa Margalida

Consell de Mallorca

L'ALGUER - SARDENYA 98

del 29 de juliol al 5 d'agost

PREUS SEGONS LES OPCIONS

Només avió: 40.000 PTA

Avió + hotel: 72.000 PTA

Avió + hotel + circuit: . . 98.000 PTA

PREUS ESPECIALS PER ALS SOCIS

ORGANITZA: Obra Cultural Balear

INFORMACIÓ: 971 72 32 99

NOTÍCIES DE L'OBRA

FULL INFORMATIU

Núm. 28. Juny 1998. C/ de la Impremta, 1. 07001 Palma. Tel 971 72 32 99. Fax 971 71 93 85. Dipòsit legal: PM 494 - 1991

El Tribunal Superior de Justícia confirma el bilingüisme integral i dóna la raó a les tesis de l'OCB

Primer acte de mobilització contra l'Ordre Rotger, convocat per l'OCB. Teatre Principal, Palma, 24 d'octubre de 1994.

Pocs dies després de la Diada per la Llengua, la sala contenciosa administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Balears (TSJB) va fer pública la sentència en què desestimava absolutament el recurs de l'autodenominada "plataforma por la lengua balear" (o de "sas llengos balears", tant els és) i ratificava el Decret del Govern balear que fixa un mínim del 50% d'àrees educatives en català a tots els centres escolars, demanat per les mobilitzacions populars d'aquests darrers anys que s'iniciaren per oposar-se a l'Ordre Rotger de 1994.

La sentència confirma que l'Estatut d'Autonomia i la Llei de la llengua fixen un model de bilingüisme integral i no el de separació lingüística. Un model que respon a un propòsit d'integració i cohesió social, sigui

quina sigui la llengua habitual de l'individu, i que també cerca que la llengua catalana sigui el "centre de gravetat d'aquest model de bilingüisme" de manera que "permeti corregir situacions de desequilibri heretades històricament i excloure que aquesta llengua ocupi una posició marginal o secundària". Fixa, per tant, un model social i educatiu. El TSJ rectifica explícitament la seva sentència de 1996 (digué aleshores que l'Ordre Rotger, impugnada judicialment entre altres entitats per l'OCB, era legal perquè el model era de separació lingüística) i torna i dóna tota la raó a les tesis defensades per l'OCB des de sempre. El Tribunal té molt en compte els dictàmens del Consell Consultiu de Balears sobre el Decret.

La sentència deixa el Govern sense cap excusa per no actuar

L'OCB va fer immediatament pública la seva felicitació al Govern com a institució. S'ha de dir que, en aquest cas, l'Executiu havia tengut el sentit comú d'escoltar la societat civil a l'hora de fer i millorar el Decret de Mínims. A partir d'aquesta sentència, al Govern, ja no li queda cap excusa per no aplicar-lo amb decisió i es recorda que havia passat tot un curs escolar des de la seva aprovació sense que s'hagués publicat en el Butlletí Oficial balear el desplegament normatiu que ajudàs els centres a complir-lo.

La sentència deixa clar que "de la Constitució no neix un dret dels pares a elegir la llengua d'educació per als seus fills" ni dels alumnes "a no acceptar el català com a llengua vehicular de l'ensenyament", i que "el dret a l'educació no garanteix...el dret de lliure opció a rebre l'ensenyament exclusivament en una llengua quan siguin diverses les llengües reconegudes com a oficials les que convisin en un territori". Diu que "des de la perspectiva constitucional, tan legítim és el model de conjunció lingüística o bilingüisme total", d'una sola xarxa escolar, "com el model de separació lingüística", en què l'ensenyament es desdobra en cada una de les llengües oficials.

I en el fonament de dret sisè, el TSJ rectifica explícitament la seva sentència de 1996 en què donà per bona l'Ordre Rotger amb l'argument que la Llei de la llengua 1986 havia optat per un model de separació lingüística. La qüestió és substancial, perquè afirma que "el model elegit pel legislador a les Illes Balears va ser realment el denominat de *conjunció lingüística o bilingüisme integral*". Al respecte, el dictamen del

Consell Consultiu de Balears diu que "estam davant un model educatiu...el mateix que funciona a Catalunya, la constitucionalitat del qual s'ha convalidat expressament per la

El TSJ rectifica la seva sentència de 1996 en què donà per bona l'Ordre Rotger

sentència del Tribunal Constitucional núm. 337/94".

La sentència diu que el model de bilingüisme integral "respon a un propòsit d'integració i cohesió social en la Comunitat Autònoma, sigui quina sigui la llengua habitual de cada ciutadà". Diu que és legítim que el català "sigui el centre de gravetat d'aquest model de bilingüisme", que s'ha de convertir "en una realitat so-

És legítim que el català sigui el centre de gravetat del bilingüisme

cial efectiva, la qual cosa permetrà corregir situacions de desequilibri heretades històricament i excloure que la dita llengua ocupi una posició marginal o secundària".

En definitiva, aquesta sentència dona una capacitat d'intervenció màxima al Govern balear en el camp educatiu i fa evident la necessitat d'aplicar-la no només a l'escola, si-

nó dins el conjunt de la societat. El Govern balear hauria de dur a terme una actuació capdavantera en favor de l'extensió del bilingüisme integral dins la societat, en tots els àmbits, assegurar que tothom pugui usar amb facilitat les dues llengües i que el centre de gravetat de la comunicació social i de la vida de dins la nostra societat sigui el català, la llengua pròpia.

Sorpren que el Govern faci tant de cas i presti suport a una plataforma que el duu als tribunals amb tan poca base. Ningú sabrà mai com s'han pres la sentència les persones del Govern o del partit que el sosté que participen de la Plataforma secessionista o estalonen, mitjançant assistències destacades, els seus actes "per compromís institucional". L'esperpent d'una associació que s'inscriu al registre com a defensora "de la llengua balear" i al cap de pocs mesos canvia i es transforma en defensora "de sas llengües balears" (per a ells, quatre, incloent el castellà i prescindint de Formentera) no és obstacle per a audiències, deferències i assistències.

Seria una anècdota més de la política si no reflectís un problema de fons de gran magnitud com és la inacció del Govern davant la situació gravíssima que viu l'ús del català. I la sentència explica i fixa amb precisió de cirurgia quina és l'obligació legal per mandat estatutari d'aquest Govern: excloure la possibilitat que el català ocupi una posició marginal o secundària i fer del bilingüisme integral una realitat social efectiva. Quasi res diu el diari! Esperem que ara s'hi posi mans a l'obra. La societat fa temps que, a pesar d'ells, fa el possible i l'impossible per salvar la llengua.

La Diada a Menorca, Eivissa i Formentera

Per segon any consecutiu, la Diada popular per la Llengua i l'Autogovern es va celebrar també a Menorca, Eivissa i Formentera. Dia 9 de maig, com passà a Mallorca, va ser una gran festa de la reivindicació en favor de la llengua i la cultura pròpies de les Balears a totes les illes.

A Menorca. Es va fer a Maó. Va obrir la festa un cercavila amb gegants i la Banda Nura que va acabar a la plaça del Bastió amb jocs per a infants. Tot seguit actuaren la coral de Sant Antoni i la de Ferreries. Entremig havia llegit el manifest de la Diada l'actor Pitús Fernández, davant uns centenars d'assistents. Varen cloure els actes els grups de música popular Arrels de Sant Joan i el del Castell de Sant Joan.

A Eivissa. Amb el lema *Junts per la Llengua* i l'assistència de milers de persones, el passeig de l'Alameda tornà a ser l'escenari de la multitudinària II Trobada d'Escoles, convocada per una trentena de centres escolars de l'illa, la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes d'Eivissa, l'Institut d'Estudis Eivissencs i l'Associació per la Renovació Pedagògica. Al cèntric passeig de Vara de Rei els al·lots que participaren a la Trobada pogueren aprendre com fabricar els seus propis instruments musicals o juguetes tradicionals. També hi havia jocs d'enginy, tallers de pintar camisetes, de construcció de titelles, de ball pagès, de grafitis, de fang, degustació de productes típics, entre d'altres, i un taller dit "estesa de poesia". La Diada conclougué amb les actuacions de Digam'moro, Afarta'm, Isidor Marí (que va llegir el manifest) i Aires Formenterencs.

A Formentera. La Diada, organitzada per l'OCB i amb el lema *La llengua és la clau*, es va fer a la Plaça de sant Ferran, també en un ambient lúdic i festiu i amb una participació molt nombrosa. Dins del variat programa d'activitats els participants pogueren gaudir de tallers escolars i de ball pagès, Karaoke, Gimkana per la Llengua, exposició de fotos i treballs escolars i estampació de camisetes. També es va confeccionar un mural "Junts per la Llengua". Va acabar amb una bunyolada i xocolatada, i amb una ballada i cantada de regateig (cançó de porfedi) i, finalment, l'actuació del grup eivissenc Foc i Fum.

El passeig de s'Alamera d'Eivissa fou escenari de la Trobada d'Escoles.

El infants aprenueren a fabricar instruments musicals i juguetes tradicionals.

A totes les illes hi hagué una bona participació. A la foto, el passeig de Vara de Rei, a Eivissa.

El país a l'escola a Mallorca

El vicepresident de l'OCB entrega diplomes als premiats.

Els passats dies 7, 8 i 9 de maig es varen celebrar a Can Picafort les XV jornades d'intercanvis per a estudiants dels països de llengua catalana, per a estudiants de secundària, BUP, COU i FP, anomenades El país a l'escola i roganitzada per Acció Escolar del Congrés de Cultura Catalana, amb Josep Mas i Joan Amorós al capdavant. El tema d'enguany era "La interrelació entre els

pobles europeus d'abast mitjà". La idea era comparar la cultura catalana amb les altres cultures d'abast semblant dins la Unió Europea i proposar mesures a prendre per tal de protegir i promoure totes les cultures sense estat.

A les jornades, hi participaren 130 joves de Mallorca, 180 del Principat de Catalunya i 110 del País Valencià. Més de 400 al·lots i al·lotes dels països catalans que tengueren l'oportunitat d'intercanviar experiències i de conivir plegats tres inoblidables dies i que, a més, pogueren gaudir d'un variat i dens programa d'activitats que incloïa treball en grups, presentació dels treballs guanyadors (de sis premis, els mallorquins en guanyaren quatre), taula redona sobre les cultures euro-

pees d'abast mitjà, projeccions de vídeos i fins i tot un concert acústic del grup Oculs.

Els joves participants en El País a l'Escola d'enguany, també participaren en els actes de la XIV Trobada d'Escoles Mallorquines i a la IV Diada per la Llengua on, a més, ajudaren a desplegar les dues macro pancartes amb el lema "Tenim una Llengua. La volem viva".

Premis de maig de l'OCB

La delegació de l'OCB a Inca va celebrar la clausura del curs 97-98 amb un brillant acte durant el qual s'atorgaren els Premis de Maig, instaurats enguany i que tenen com a objectiu reconèixer i agrair els mèrits d'aquelles persones, grups o entitats, que des del seu àmbit, treballen per afavorir l'ús de la llengua catalana i que promouen la cultura amb activitats de caire lúdic o popular.

Els Premis de Maig duen el nom de dues personalitats il·lustres de la ciutat d'Inca, Berenguer d'Anoia i Miquel Duran Saurina. El primer duu el nom del tractadista de l'art poètic medieval, nascut a Inca just després de la conquesta catalana, Berenguer d'Anoia, i va ser concedit a la Unió Musical Inquera per la seva tasca de modernització i d'incorporació al seu repertori de la tradició musical illenca, i per la promoció del sentit musical entre els joves. El batle d'Inca, Pere Rotger, va ser l'encarregat de fer el lliurament.

El segon duu el nom de l'incansable impressor, editor i periodista inquer, dinamitzador cívic i nacionalista, que va ser concedit a l'Associació Premsa Forana de

Els premiats i la delegació d'Inca i altres pobles.

Mallorca pel seu treball constant en la difusió del català. El premi va ser lliurat pel president de la Comissió de Cultura del Consell de Mallorca, Damià Pons.

Els premis consisteixen en un gravat de la professora Paula Dalià i un diploma acreditatiu. També hi hagué els parlaments dels esmentats Damià Pons i Pere Rotger, i el del president de l'OCB, Antoni Mir. Durant la vetlada poguérem gaudir de les actuacions del grup de teatre de l'esplai s'Estornell i del grup de música popular Al-Mayurqa.

**MIQUEL
LLADÓ**

**L'ESPERIT DE
L'AVENTURA**

ENTREVISTA
•••
Joana Mas

Miquel LLadó és un home vitalista que duu el comerç a la sang i que fa quasi dos mesos que es troba al capdavant de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Mallorca, Eivissa i Formentera. Gairebé des que començà en el negoci familiar

de materials de construcció ha estat un empresari *militant* amb diversos càrrecs en el món públic, els qual ha alternat amb períodes només d'activitat professional. Emperò, el seu marcat esperit d'aventura, sempre el fa tornar.

Com varen ser els seus començaments en el món empresarial. Té antecedents familiars dins aquest àmbit?

Vaig entrar en el sector del comerç de manera inesperada. Jo estudiava nàutica, però el meu pare tenia una participació en una empresa de material de construcció. Es va dissoldre la societat i ell va veure la possibilitat de continuar amb aquella activitat. El meu pare, en aquell moment, tenia al voltant de 60 i pocs més anys, jo era el major de sis germans i, a ell, mai li havia agradat la nàutica, ell volia que jo estudiàs d'enginyer, però a mi m'agradava més l'aventura. Però em vaig adonar que l'esperit d'aventura està molt bé quan un té 14 o 15 anys, i pensa que anirà per tot el món, però després les coses no són així. Les circumstàncies varen fer que digués sí al meu pare, i em donàs d'alta de llicència fiscal quan només tenia 20 anys, així que duc 32 anys en sector del comerç. Vaig començar de manera autodidacta, llegia les publicacions que es feien en aquell temps, vaig aprendre les normatives... A partir d'aquí ens hem dedicat a altres activitats com el turisme, però la nostra base ha estat sempre el comerç i el sector de la construcció.

De quina manera va passar de ser un empresari

normal a ser un empresari "militant"?

En el moment de la transició política hi va haver la llei de llibertat sindical i hi hagué molta gent que va fer la transició política. Ara pareix com si només l'haguessin fet els polítics, però també la va fer la societat civil.

En aquell moment nosaltres teníem un sindicat vertical, teníem unes estructures..

però se n'havien de crear altres de noves. I així com hi hagué gent que va començar a militar en partits polítics, n'hi hagué d'altra que intentà vertebrar la

societat civil a través de les associacions empresarials. Tot i això hi va haver poca gent que es posàs al davant d'aquest tema, perquè era

un moment difícil, hi havia molta tensió al carrer, hi havia molta conflictivitat. Qui

«Duc 32 anys en el sector del comerç»

Miquel LLadó va ser president d'Afedeco.

tenia un cotxe bo l'amagava; la gent pareixia que s'avergonyia de dir que era empresari. En aquells temps esser president d'una patronal era més complicat que avui. Llavors ni sorties a la foto ni menjaves canapès. Nosaltres vàrem reunir la gent del sector del material de construcció i varem crear la primera associació, de la qual vaig ser president. A partir d'aquesta associació, un grup de gent vàrem pensar que havíem d'acabar de vertebrar aquest moviment i havíem de crear una intersectorial, la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears (CAEB), després vàrem fundar la Societat de Garantia Recíproca (Isba), el Cercle d'Estudis i altres associacions que es varen crear a partir de la CAEB. En aquell moment, va venir Ferrer Salat, de qui pens que és un home al qual mai s'ha reconegut la tasca que va desenvolupar en la transició política dins la confederació d'empresaris a nivell estatal, de la qual la CAEB era membre. Tenint en compte la conflictivitat, Ferrer Salat era un home molt dialogant, molt moderat, tenia bona comunicació amb els sindicats, amb les forces socials i amb els partits polítics. Ell va fer que no hi hagués crispació. Aquí, a Mallorca, hi va haver persones com Biel Barceló o Paco Albertí que

varen viure aquell moment i que varen tenir molt de coneixement. Aleshores, també varen sorgir les Pimes, però després varen adoptar altres vies. Crec que es va fer una tasca molt important en la vertebració de la societat civil, i al llarg dels anys la figura de l'empresari ha estat reconeguda.

Com recorda el seus anys al capdavant d'Afedeco?

Havia estat a la CAEB durant 12 anys, i era clar que la transició s'havia acabat i que tot allò estava consolidat. Jo no he estat mai una persona que hagi quedat molts d'anys en el mateix càrrec, crec que un mandat o dos són més que suficients. També vaig estar quatre anys al capdavant de la meva associació de materials de construcció. És evident que no hi ha ningú que sigui imprescindible. Per aquell temps, Pedro Richi era el president d'Afedeco, i Camilo Codina, Alfredo Bonet... eren gent que varen fer una feina per consolidar Afedeco com a associació. Jo havia estat a la junta d'Afedeco durant el temps

que vaig esser president de l'Associació de materials de construcció. Així que, quan Miquel Rosselló va entrar com a president d'Afedeco, jo li vaig oferir la meva

col·laboració i vaig acceptar ser-ne vicepresident. Després d'un cert temps, Miquel Rosselló va presentar la dimissió i vaig passar a ser-ne president amb un

Durant quatre anys, Lladó va ser vocal de la Cambra de Comerç, i després s'incorporà al comitè executiu.

equip molt il·lusionat. Vaig dir: anem a fer un pla d'actuació, anem a veure el que és el desitjable, després ja veurem si som capaços de fer-ho possible, i ens posarem a fer feina. Havíem d'acabar de vertebrar el moviment comercial, que llavors tenia 2.000 afiliats, crear associacions territorials... També vàrem tenir

una participació molt activa a nivell estatal, durant uns anys vaig esser president estatal de comerç, vàrem fer molta feina en el seu moment en el tema dels autònoms i la llei de co-

merç, concretament, el grup d'Unecom (Unió d'Empresaris de Comerç i Serveis), que jo presidia, va estar negociant a Canàries, amb el PNV, amb els de Convergència, concretament amb Miquel Roca; també va negociar amb el PSOE i el PP a nivell estatal. Amb la llei del comerç varen fer una gran campanya, i afortunadament es va aconseguir.

Després d'alguns anys fora de l'activitat empresarial, a què s'ha dedicat? Supòs que des de la distància ha pogut reflexio-

nar sobre el panorama empresarial balear?

Quan vaig entrar a Afedeco, vaig dir que només hi estaria quatre anys i vaig pensar que seria suficient per fer coses. L'única garantia que hi ha que evolucionin les institucions és que se'n canviï la junta directiva. És una cosa en la qual he cregut sempre. En els Estatuts de la CAEB ja es contemplava un sol mandat, en l'Associació de material de construcció també era així. El Cercle d'Economia, institució de la qual som membre fundador, també preveu un mandat d'un any i una pròrroga. Després de passar per Afedeco, vaig pensar que el més normal és que em dedicàs a la meva activitat professional. Jo, com a empresari, havia dedicat una part del meu temps a resoldre problemes col·lectius i crec que en aquest tema ja

havia complert sobradament. Em vaig dedicar al negoci del qual compartesc la titularitat i la gestió amb dos germans més, i en el qual, quan jo m'he dedicat a altres tasques, la feina que no he fet jo, l'han feta els meus germans, que han estat els grans sacrificats. D'una altra banda, la imatge que don és

diferent a la realitat. La gent deu pensar que m'agrada la cosa pública i sempre estic en qualque embolic. La veritat és que, quan he deixat aquestes activitats, m'he sentit molt tranquil i molt còmode, no

«Durant la transició, molta gent s'avergonyia de dir que era empresari»

...

«Per llei, som una institució passiva, encara que nosaltres tenim vocació activa»

...

he tengut necessitat de tenir tota aquesta pressió, he fet qualche partideta més de golf... però, de tornar, no en tenia ni la més remota idea.

És una espècie de pulsio el que el fa tornar al món públic cada vegada?

M'involucr molt amb els temes i, quan te n'adones, ja hi ets. Si fa un anys m'ho haguessin dit, hauria dit que no. Però quan es va obrir el procés (jo en els darrers set anys ja era al comitè executiu de la Cambra i la coneixia un poc...), un dia que parlava amb Joan Gual vàrem dir: què feim? Ens hi presentam? Anam a veure si som capaços de fer qualche cosa? I així va sortir el tema.

Com interpreta el suport majoritari que li varen donar?

Una gran satisfacció i, alhora, una gran responsabilitat si tens el suport de tothom. Aquí hi ha hagut unes primàries; les associacions que tenen els seus representants aquí han participat d'una forma molt activa. És evident que quan tens el suport de tothom no has de defraudar ningú, això t'obliga, hi ha unes expectatives que has de poder complir, i amb el programa que vàrem fer vàrem il·lusionar certs col·lectius. Tenim un gran equip, al ple hi ha representants d'associacions i empresaris qualificats. És evident que, possibilitats de fer coses, n'hi ha moltes. Jo he tengut tota la sort del món d'arribar en un bon moment i poder comptar amb un bon equip. Ara l'objectiu és que aquest consens, aquesta il·lusió i les

expectatives es vagin complint. Jo crec que la Cambra podrà fer moltes coses.

Quines qualitats personals pensa que l'han duit a obtenir el suport majoritari a la seva presidència?

Era independent, no era el candidat oficial de CAEB, no era el de Pimem... Era una persona independent i fàcilment em podia assegurar a parlar amb tothom. Hi ha-

via 60 persones distintes, i cada una degué votar per raons diferents.

Quins objectius té ara la Cambra de Comerç?

D'això, n'hauré de parlar d'aquí a un mes perquè tendrem el pla d'actuació de les distintes comissions. El que està clar és que hem d'involucrar molta gent en la gestió. Quan un vol dur una gestió molt personalit-

•
«Les institucions evolucionen amb el canvi de la junta directiva»
•••

Fer possible el que és desitjable

Té un marcat esperit de l'aventura. No debades, quan era jove volia esser mariner per recórrer el món. Això no ho va arribar a fer perquè va deixar els estudis de nàutica per dedicar-se al negoci familiar de materials de construcció. Tot i això, la seva trajectòria professional és ampla i ha recalat en molts de ports. Ha estat creador de l'Associació de materials de construcció, fundador de la CAEB, conseller de la Societat de Garantia Recíproca (ISBA), president d'Afedeco, de la Federació Estatal de Comerç (Unecom) i de la Fundació per al Comerç de Balears, promotor del Cercle d'Estudis Econòmics i membre de la junta directiva del Cercle d'Economia de Mallorca.

Aquests càrrecs que ha ocupat Miquel Lladó no fan més que confirmar les seves paraules: "Mai m'ha agradat estar massa temps en un mateix càrrec. La garantia que les institucions evolucionin és el canvi de la junta directiva". Aquesta renovació d'activitats en la vida de l'actual president de la Cambra de Comerç fa que afronti tots els reptes amb il·lusió i optimisme. "Hem de ser capaços de fer possible el que és desitjable", diu Miquel Lladó, un home feiner que creu en l'esforç personal quan les circumstàncies no són gaire favorables.

"Com et van les coses?", em diu el meu fill petit. "Bé", li dic jo. "I quan no van tan bé, saps què faig, m'aixec més dematí". Miquel Lladó està convençut que el que de veres dóna rendiment és una mescla de feina i coneixements.

zada té moltes limitacions. Com més es delega, més possibilitats hi ha de fer coses.

Ens pot clarificar quines són les funcions de les Cambres de Comerç?

La seva funció és defensar els interessos de tot el col·lectiu empresarial i de professionals. Per tant, defensam els interessos generals. Les cambres són entitats de dret públic, com pot ser un ajuntament, i és també una institució consultiva de l'Administració. Per prendre algunes decisions, l'Administració necessita l'informe de la Cambra. Tal volta, per llei, som una institució passiva encara que nosaltres tenim vocació activa. No volem esperar que ens demanin un informe, en un moment determinat volem poder suggerir un canvi legislatiu o donar la nostra opinió sobre temes que tenguin transcendència econòmica. A nosaltres, ens preocupen temes ambientals, socials, urbanístics... L'objectiu ha de ser fer un programa d'actuació que contempli tot això, i que els objectius coincideixin amb el que era el pla de competitivitat que va fer el Govern balear, en el qual vàrem participar totes les institucions. La Cambra té competències en formació, nosaltres dedicam una bona part dels nostres recursos a la formació i tenim competència en les pràctiques d'alternança de la formació professional reglada.

Pensa que la formació és una assignatura pendent de l'empresari balear?

Jo sempre he dit que som una comunitat molt rica, però la taxa d'estudiants d'universitat que tenim en relació amb el nombre d'habitants és una de les més baixes de l'Estat. És evident que no som tan rics com ens pensam. Pareix que l'economia va bé, però el que ens falta, per desgràcia, és formació, i nosaltres, en la mesura del que és possible, hem de contribuir a millorar aquest nivell. Hi ha una tasca molt important a fer en la formació professional. Una altra de les tasques que té la Cambra és, per llei, donar suport als exportadors, i això és imprescindible perquè afecta la nostra economia i el futur. S'ha de tenir en compte que l'exportació representa un 10% del producte interior brut de les Balears. Si nosaltres pensam en un creixement sostenible, és evident que no podem créixer en facturació hotelera durant el juliol i l'agost, i el que hem de fer és lluitar contra l'estacionalitat; ja hi ha una moratòria turística. El que hem d'intentar és que la xifra d'exportació, que equival a un 10%, es dobli, això ens asseguraria un creixement sostenible durant una sèrie d'anys i po-

El president de la Cambra començà la seva activitat professional en un negoci familiar.

dríem continuar creant que és la classe empresarial de les Illes. És un empresari preparat per al proper mil·lenni?

•

«Tenir el suport de tothom representa una gran responsabilitat»

•

M'agradaria que fes un retrat robot del que creu racional. A tots els grans

grups turístics ja hi ha gent de vint i pocs més i trenta anys fent feina. Jo crec que el nostre empresari està molt ben format. Han passat d'esser empresaris autodidactes a incorporar gent molt preparada que ve de la universitat a la gestió. Les empreses d'avui tenen una dimensió i forma de fer adaptades a la nova situació. Avui veim el procés d'internacionalització de l'empresa balear. Avui aquestes empreses, en temes turístics, són líders a tot el món. En temes d'exportació, a la indústria del calçat també competim. Abans es venia saber fer un producte i mà d'obra, avui estam exportant cultura i un bon disseny. En bijuteria, a Menorca són líders a l'Estat i poden competir a nivell mundial. Hi ha una indústria agroalimentària que també s'està obrint a l'exterior. Les nostres empreses han acceptat molt bé el repte de la internacionalització.

Creu que el sector dels empresaris és conscient de la necessitat de preservar la identitat i el patrimoni cultural de Mallorca?

Afortunadament, els anys en els quals no es donava

Roldan

Cream espais para conviure

Eusebi Estada, 66-68

07004 Palma de Mallorca

Tlf.: (971) 20 98 13

Fax: (971) 75 38 50

- PLANIFICACIÓ I PROJECCIÓ D'ESPAIS
- EQUIPAMENTS PROFESSIONALS
- INFRASTRUCTURA
- COMPLEMENTS
- INSTAL·LACIONS INTEGRALS
- COL·LECTIVITATS
- BIBLIOTEQUES I ARXIS
- HOTELERIA I RESTAURACIÓ
- GARANTIA POST-VENDA

importància al medi natural, a qualsevol tema ambiental, ja han passat. No és donava importància al renou, a l'aigua, a l'energia... Avui hi ha una preocupació generalitzada per això. Avui no hi ha cap sector al qual no preocupi la preservació de la natura. La mentalitat és distinta. Llavors el turisme va donar l'oportunitat de solucionar el problema de l'atur, però avui hi ha una consciència col·lectiva i ningú vol hipotecar el territori, uns per romanticisme i d'altres per política econòmica. Tots coincidim que el territori s'ha de preservar, perquè és l'actiu més important que tenim.

Em pot donar alguns arguments en favor de la compensació dels costos d'insularitat?

Crec que tots els empresaris, quan es va presentar el tema del règim fiscal especial, estàvem d'acord perquè era una forma de poder corregir el fet insular. Tenim un territori petit i fragmentat i això ens dona molts de problemes, i més problemes com menys volum; Eivissa i Menorca tenen problemes més greus. L'empresari té una sèrie de problemes derivats d'a-

Lladó abandonà els estudis de nàutica pel comerç.

questa insularitat com el cost dels transports i la seva fluctuació, els quals repercuteixen de forma directa i immediata. També la pujada d'energia ha influït sobre la pujada del transport i la pèrdua de competitivitat. Quan el transport funciona malament i has de rebre una comanda, estàs pendent que arribin les matèries primeres. És més còmode que, aquests problemes, ens els pugui arreglar

l'Administració d'aquí i no haver d'anar a Madrid a resoldre'ls. Acostar l'Administració a l'administrat és una cosa que tothom desitja. Els cost de la insularitat no és només el transport, sinó l'energia o la indústria auxiliar que hem de tenir aquí per resoldre els nostres problemes, que no tenen els nostres competidors de la península.

Quina sensibilitat té l'em-

presariat de cara a demanar un autogovern ple per a les Balears?

El que està clar és que el centre de decisió com més a prop estigui milllor.

Ho dic perquè l'any 1931 la Cambra i l'Associació per a la Cultura de Mallorca, el precedent del que avui és l'Obra Cultural Balear va aprovar el primer avantprojecte d'Estatut d'Autonomia.

Avui del que es tracta és que poguem tenir el màxim de competències possible.

•
«Hem d'involucrar molta gent en la gestió de la Cambra»
•••

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

PETROF

Pep Toni Rubio, component dels Xeremiers de sa Calatrava

Una vertadera passió

Pep Toni conjumina l'actitud lúdica i l'esperit pràctic. Sota una aparença tranquil·la s'amaga i bull una passió vertadera: la música, la qual dóna sentit a la seva vida. Malgrat que refusi la grandiloqüència i els títols acadèmics, aquest

músic autodidacte i voluntariós, allunyat de qualsevol misticisme estantís, exerceix per la via de la pràctica un mestratge, i s'estima, en cos i ànima, de veres els seus instruments de treball.

És ver que en els teus començaments musicals hi ha un lligam amb les matemàtiques?

Sí, però més que per la part lògica, la connexió és molt humana. És cert que tenen relació; la música és això: física, matemàtiques i altres coses... Tot començà quan era petit: això era quan tenia nou anys, un professor, que nomia Domingo, feia classes de matemàtiques. Els sons de l'instrument m'atreien i, en sentir-los, guaitava i escoltava devers la porta, perquè jo ja tenia la música dedins, i quan va veure l'interès que hi posava, com me l'escoltava, que agafava la flauta, que la tocava, me'n regalà una. La flauta dolça, des d'aleshores, esdevendria d'una importància abans insospitada per a mi.

Però, d'aquell apropament casual a la música, en començà una afició quasi obsessiva...

Sí. Perquè me'n duia la flauta per tot, fins i tot a la dutxa. El meu començament musical va ser d'aquella forma atípica i, a les excursions, en qualsevol banda, sempre tenia la bosa i les quatre flautes i qualque partitura per si em ve-

nia qualque idea al cap. Em feia les meves pròpies partitures i m'entenia; eren els meus jeroglífics anàrquics, per dir-ho de qualque manera, perquè encara no havia estudiat mai gens de música.

Hi havia ambient o antecedents musicals a la teva família?

Sí, m'envoltava. Mon pare era autodidacte i ja tocava; li agradava la bulla i animava les vetlades amb l'acordió diatònic, que conserv, amorosament, com un tresor! És una peça molt antiga que té botons de nacre, amb un sistema diatònic, de bufar i expirar, que fa una nota diferent segons que espitgis o estiris. D'altra

banda, el meu oncle és del poble de Calvià –nosaltres, els Rubio, procedim d'aquella vila–; ell també havia fet alguns estudis de jove, i en la qüestió musical és un “manetes”; tocava la trompeta i el contrabaix al grup municipal i, fins fa pocs anys, ha estat director de la banda de música del poble.

Pep Toni Rubio va participar a la recuperació dels cossiers d'Alaró i de Pollença.

Participares des dels seus començaments a l'Escola de Música i Dansa?

L'any 1975, vaig començar a tocar a l'Escola de Dansa i Música. Record que al seu fundador, el folklorista Tomeu Ensenyat, li mancaven músics per fer un viatge programat, havíem d'anar a Agrigento, a Sicília. Allà havia d'interpretar coses que no havia fet mai abans, i em vaig haver de posar les piles, d'esforçar-me moltíssim, perquè encara no havia fet cap re major ni un do sostengut, ni sabia què era un fa sostengut, i vaig haver d'aprendre els semitons que ningú mai m'havia ensenyat, i tot plegat m'ajudà a tenir moltes més ganes d'aprendre; al final, aquell projectat viatge a Itàlia s'anul·là.

Però, més tard, vendrien els viatges a l'estranger...

Amb aquell bagatge musical, la meua primera anada a l'estranger va ser a Tunísia. Hi viatjàrem, dirigits pel musicòleg Ensenyat, per celebrar un fet cultural: s'havia adobat la tomba d'Anselm Turmeda. Férem una gira per Kairouan, Cartago i Sfax; però el motiu principal era la restauració del monument a l'escriptor mallorquí, en la qual pens que hi havia participat n'Ensenyat, qui, a més de folklorista, era arqueòleg, i nosaltres participàrem en l'acte, posant-hi un punt folklòric. Després, com a músics, vendrien els altres viatges; amb l'Escola, anàrem a la Xina -Hong Kong i Taiwan-, Puerto Rico, el Marroc, Itàlia, França, Alemanya, Anglaterra, etcètera. I més tard, en un periple personal, el qual m'ensenyà molt, vaig viure dos mesos molt intensos a l'Índia.

Aleshores sempre actua- ves així, de manera auto- didàctica...?

Sí, en aquella fase, sí. Jo som més intuïtiu que músic, una persona que degusta els sons i els plasma amb un instrument; no som un producte de conservatori, he viscut la música en viu des que era un infant; record que a Calvià, l'estiu a Santa Ponça, quan tenia cinc anys, hi tocava una banda o una orquestra i, tot el temps, mentre la meua germana Xisca i els meus cosins ballaven, jo quedava hores bocabadat veient què feien els músics, observant la seva activitat.

Però no tot és intuïció perquè, més endavant, feres estudis clàssics de con-

Rubio es declara tímid, encara que té una feina pública.

servatori...

Sí. Ja molt més tard, tot sol, vaig fer estudis pel meu compte. Durant dos anys molt intensos vaig procurar instruir-me en el món del solfeig; i, durant qualche temps, també vaig tenir un professor de flauta travesera.

Des de quan toques el fla- biol mallorquí?

D'ençà de 1976. Després d'aficar-me a l'Escola de Música i Dansa, vaig començar a obrir el meu camp instrumental als instruments tradicionals mallorquins: el flabiol, el tamborino, la xeremia, així mateix, vaig estudiar la percussió.

Com va néixer Aliorna?

Aliorna és un grup que va

sorgir l'any 1978 de l'Escola de Música. Era un conjunt que es declarava anàrquic. I va néixer una nova generació de gent, que, en paral·lel, feia una tasca semblant a la que, en aquells moments, ja feia Biel Caragol.

•
*«Teníem un altre
concepte del fet
musical, volíem
rompre motlos»*

...

Nosaltres, ja abans d'aquella data, teníem moltes inquietuds, érem una gent que sempre ballàvem vestits de carrer, i no a l'antiga, perquè teníem un altre concepte del fet musical: volíem rompre motlos i, a la vegada, desitjàvem anar-nos-en, tornar-hi, a una època encara anterior; és a dir, jo diria que érem futuristes i regressistes alhora, era com una espècie d'efec-

te mirall retrovisor..., però volíem avançar, fèiem música i tiràrem endavant innovant des de la tradició. En la nostra recerca, cercàvem gent major; i, amb una moto, anàvem a veure els vells músics dels pobles, que encara tocaven, per aprendre d'ells. Anàrem a Campanet, a Muro, sa Pobla, Sencelles... Alguns d'ells encara són vius, i ara puc dir que nosaltres, com a Xeremiers de sa Calatrava, som com un bauló, som els més joves dels vells i els més vells dels joves...

En aquell temps, creies que viuries de la música?

L'any 1981 vaig veure que sí, que podria viure de la música i, per necessitat, vaig haver d'actuar a a Son Tèrmens o a Son Amar, en festes pensades per als turistes, dedicant-me al seu entreniment. Ho consider un punt negre en la meua trajectòria, encara que em serví per conèixer una altra realitat i cobrir les meves despeses personals, i, encara que no sigui un bon punt de connexió amb la bona música, fent-ho compatible, també em dedicava, paral·lelament, a allò que realment m'agradava. Amb el temps, he pogut anar triant.

Quan començà la teua participació en les festes populars mallorquines?

D'ençà de fa més de quinze anys, cada any faig un "viatge" a Montuïri, que, de veres, no el canviaria per res, ni per un viatge a Hong Kong, perquè m'estim moltíssim els cossiers! Així mateix, vaig participar en la recuperació dels balls de cossiers d'Alaró i de Po-

llença. A Alaró, feia prop d'una cinquantena d'anys que no s'hi ballaven, agafàrem partitures antigues i, per part meva, vaig fer el que vaig poder, i, des de fa quatre anys, hi han reviscolat les seves danses; quant als cossiers de Pollença, també he contribuït a la refundació, no et puc donar dates exactes, però deu fer devers dotze o tretze anys que s'hi tornen a ballar. Són dos llocs on feia molt de temps que no n'hi havia, de cossiers, i s'ha pogut recuperar la tradició.

Has fet investigació de partitures de música antiga, has descobert un tresor amagat, que havia caigut dins l'oblit, l'has estudiat i has construït instruments antics, i no et consideres musicòleg?

Jo, potser, he fet més d'antropòleg i de musicòleg que molts que van per la vida posant-se títols, i, de veres, no en pretenc cap, de títol. Modestament, no crec esser dels que es pengen medalles ni cerquen títols; en tot cas, tot ho he fet sense adonar-me'n, passant gust de fer-ho, per, exemple, cercant música oblidada dels vells xeremiers, que ells tocaven d'oïda, sense partitures, i que, potser, només la interpretaven a la cuina, l'hem actualitzada, canviada d'escena; l'hem publicada, divulgada i donada a conèixer a tothom. I en la nostra recerca, hem descobert interessants anècdotes, com la de perquè els flabirolers antics solien ser pastorets que guardaven la guarda de les ovelles, l'amo els feia tocar per saber que no es dormien quan estaven a l'a-

guait del ramat, o hem pogut saber qui feia xeremies o flabiols, quins eren els preus dels instruments musicals, que podien arribar a costar cent sous!, o quins eren els torners professionals que els fabricaven. Jo mateix, durant un cert temps, vaig dedicar-me a la construcció de xeremies i d'altres instruments, vaig muntar un taller, he ensenyat a fer-los, però ho he deixat anar. Ara la fabricació d'instruments musicals mallorquins sembla garantida, i també hi ha a l'abast xeremiers i flabirolers, que, de moment, assegurin la continuïtat.

Com t'iniciaries en els enregistraments musicals?

Va ser en un programa de televisió, era *Temps de cançons*, quan vengué Maria del Mar Bonet a fer un programa de TV2 i jo vaig interpretar, tocant amb la meua flauta, la *Jota marinera*. En disc, el primer enregistrament que vaig fer va ser amb Marusa Cano. Després seguien els enregistraments de Música Nostra, amb els quals realitzàrem sis o set elapés o CD, els de Ximbomba Atòmica i Siurell Elèctric, amb aquest férem un experiment: electrificàrem un siurell. També hi ha una reedició del CD dels Xeremiers de sa Calatrava. Hi ha hagut col·laboracions discogràfiques amb diversos grups com el de Daniel, amb qui he fet tres o quatre enregistraments; amb Quartet de banyo; amb pops i rockers; i també amb Tomeu Penya, en alguns

CD, també he tocat la flauta dues o tres vegades. He participat amb Stradivarius, que és un grup molt evolutiu de músics catalans. I amb Guillem d'Efak, en un enregistrament que férem amb l'Escolania de Lluc per commemorar els Antics Blavets.

Has evolucionat, has treballat amb sintetitzadors i fet aplicacions amb ordinador, has posat en marxa un estudi d'enregistrament. Quins altres projectes tens?

Avui a l'estudi d'enregistrament, que encara no té nom, feim feina amb digital i amb altres mecanismes de darrer crit, però a mi tant m'és posar cera amb un poc de salivava a un grall, que és una peça de la xeremia, com utilitzar a l'estudi l'ordinador i els sintetitzadors, estic obert a tots els camps, a l'experimentació, i, sobretot dins el món de la música, m'agrada conèixer i saber-ho tot, som com una llista que m'afic per tots els racons, i aquest engrescament progressiu en el món musical m'ha duit a participar, improvisadament i sempre amb esperança en la vida, en nombroses activitats, en actes de diversos grups, en enregistraments...

Parla'ns del teu enregistrament de *La Balanguera* Bé, es tracta d'un arranjament, fet per mi mateix, d'una partitura oficial de *La Balanguera* per a xeremies; -n'hi ha d'altres per a banda, orquestra i cor-, el qual

ja s'ha editat, que ens fou encarregat de manera oficial pel Consell Insular de Mallorca. Abans, l'any 1996, a la Nit de Cultura de l'OCB, improvisadament, un grup de xeremiers la interpretàrem i, després, ja més afinadament i d'una manera més formal i metòdica, perquè sigui millor, l'enregistràrem, els de Ximbomba Atòmica, al disc *Cabres de plàstic*, amb la participació de l'Associació Cultural de Xeremiers de Palma.

Has notat una evolució a la participació popular?

Sí. Molta. Sobretot en el que es refereix als balls populars, perquè, els anys vuitanta, quan ja actuava en Biel Caragol o ja hi havia grups com Aliorna, quasi ningú sortia a ballar a la plaça; encara que s'ha de dir que a la banda de llevant, a Manacor, o per devers s'illot, a Sant Llorenç, o a la possessió de can Poca Farina, o a Alcúdia, cada any es ballaven, d'una manera quasi ritual, les mateixes. I ara, a cada festa, a cada plaça, cada any, quan hi ha una ballada, hi participa una gernació. En aquells temps, de vegades, si no estaven empegueïts i tenien bona salut, només sortien alguns vellets i nosaltres, els de Música Nostra, els acompanyàvem, donàvem un punt animant la gent a ballar. En una paraula, s'ha passat d'un públic passiu i espectador a un altre de molt més participatiu, i ara, allà onseu-lla que es faci festa, qual-sevol grup que toqui té públic i balladors.

Joan Fullana

Les cases de Massanella

En aquest número d'*El Mirall* continuam els itineraris de *Conèixer la Part Forana*, una activitat integrada en el programa d'Universitat

Oberta de la Universitat de les Illes Balears. Ara us en presentam el cinquè, les cases de Massanella (Mancor de la Vall).

Notes històriques

En època islàmica, els terrenys de Massanella constituïen l'alqueria Maizarella, documentada en el *Llibre del Repartiment* amb 20 jovades de superfície. Jaume I cedí l'alqueria al paborde de Tarragona, Ferrer de Pallarès, que n'exercí el domini senyorial i atorgà el domini útil de les terres a diverses famílies de pobladors. Cap a 1286, un d'aquests pobladors fou Pons Descatlar. L'any 1402, Pere Catlar i de Santacília obtengué permís per dir missa a l'oratori de la possessió; el 1410, aquest mateix propietari aconseguí la major part de terres que envoltaven el llogaret de Massanella i posà les bases de la gran possessió. El seu fill, Pere Catlar i de Santacoloma, que s'havia casat amb la rica pubila Agnès Abrí, fou nomenat senyor de la Bossa d'Or (1442); deu anys més tard, patí la destrucció de la seva finca de Massanella en mans dels partidaris de la Revolta Forana. El 1732 la possessió era de Jordi Abrí-Decatlar i es valorà en 80.000 lliures. L'any 1893 Jordi Abrí-Decatlar i Gual vengué la finca a Joaquim Coll i Castanyer, de Can Barra d'Or, els descendents del qual encara la tenen.

Cases de Massanella.

Des d'antic, la gran propietat de Massanella tenia dos nuclis de cases: Son Abrí (per als Abrí-Decatlar), també anomenada Massanella de Dalt, i Son Catlar, o Massanella de Baix. El topònim de Son Catlar encara existeix, però únicament aplicat a les gairebé desaparegudes cases d'origen gòtic. Definitivament, l'any 1802 es consolidà i s'unificà el nom de Massanella, ja que les cases de Son Catlar varen ser abandonades. L'amo en Toni Bibiloni, els primers anys d'aquest segle, va aconseguir encendre a Massanella la prime-

ra bombeta elèctrica a Mallorca, gràcies a una dinamo i als complements que va dur de València, i amb la força motriu de les aigües de la Canaleta.

Descripció de les cases

Des de la carretera de Mancor a Caimari, després d'un curt tram de camí, guarnit de plàtans, polls i qualche noguer, deixam a la dreta el portell de l'hort, amb una barrera de metall amb la data de 1883 i un gran fasser; a l'esquerra queden les ruïnes de Son Catlar, i hi ha qualche lledoner. Just després, arribam al gran por-

tell de les cases, amb brançals llisos de pedra i barreira metàl·lica. Dins el recinte, apareix a l'esquerra el bloc principal de les cases de Massanella. A la dreta, s'hi troba un espaiós jardí, amb esponeroses plantes i altres arbres exòtics. Resenyam l'existència, entre altres espècies, de pins vers, lledoners, salzes, xiprers, eucaliptus, arbores, garballons, nisprers, baladres, i un singular cedre (*Cedrus atlantica*), de més de 300 anys, situat davant la façana de les cases. El jardí compta amb un safareig de gran capacitat,

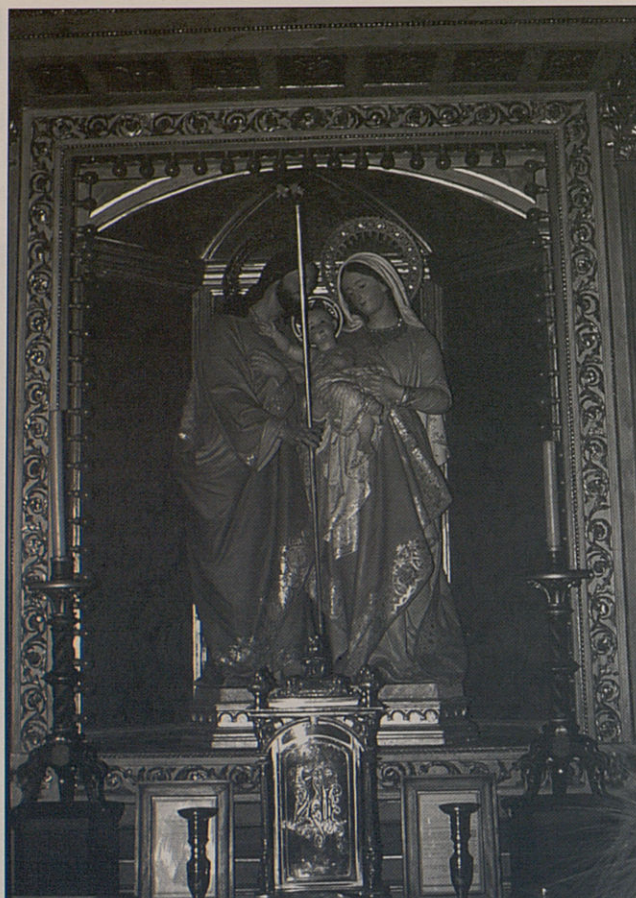
El 1732 la possessió era de Jordi Abrí-Decatlar

El jardí compta amb un safareig de gran capacitat

que conté, fins i tot, una illeta central, amb un pontet de fusta.

Les cases de Massanella presenten una façana principal orientada a migjorn, aixecada davant una sementera amb arbres, continuació del jardí, que compta amb arbres de pisos, xiprers i fassers. La façana té alçat de tres plantes; a la planta baixa, s'hi obren el que és pròpiament el portal forà, a l'esquerra, i el portal de la casa dels senyors, a la dreta. El portal forà és d'arc rebaixat, i s'aixeca sobre dos graons; el dels senyors és d'arc redó i s'alça sobre quatre graons. El primer pis mostra un total de nou finestres, cinc amb ampit i quatre de balconeres, que es distribueixen alternadament; el porxo presenta també nou obertures, en forma de finestres apaïssades. A la part esquerra del frontis hi ha una terrassa, que comunica amb el primer pis, ornamentada amb hídries. La volada és de pedra.

El portal forà dona accés a un vestíbul, amb sòl emmacat i coberta amb dos trams de volta d'aresta, separats per un arc rebaixat. A la dreta del primer tram, hi ha un portalet renaixentista, amb un escut a la llinda amb les armes dels Catlar; procedeix de Son Catlar i ha estat instal·lat en aquest lloc, a manera de portalet d'estudi, molt recentment. Per un segon arc rebaixat passam del vestíbul a la gran clasta empedrada que reparteix les diverses dependències. A la part dreta de la clasta tenim la capella i un accés a la casa dels senyors, amb

Capella de Massanella.

portal de llinda, a l'esquerra del qual hi ha un pujador, anomenat *es colcador de sa madona*. Un altre portal de llinda, aixecat damunt quatre graons, és el portal lateral de la capella.

Davant l'entrada a la clasta hi ha la casa dels amos, amb alçat de dues plantes i amb portal de llinda depmida; més a l'esquerra podem observar un rellotge de sol. A l'esquerra de la clasta hi ha un coll de cisterna octogonal, aixecat damunt tres graons; més a l'esquerra encara hi ha l'entrada a la tafona.

Des de la clasta, l'entrada a la casa dels senyors dissen-

ya un vestíbul ornamentat amb armes antigues, una sella de muntar i altres objectes ornamentals. A l'esquerra del vestíbul hi ha l'entrada principal a la capella. L'oratori de Mas-

sanella és de grans dimensions; presenta una planta rectangular, sense absis, amb el presbiteri marcat només per

estar aixecat sobre un graó. El retaule, del segle XIX i d'estil clàssicista, es dedica a la Sagrada Família, amb les imatges que ocupen el nínxol central; als laterals hi ha dues columnes de tradició coríntia per cada costat i un entaulament rematat

per un frontó triangular; a l'àtic es representa la Trinitat. Fora del pla del retaule, hi ha dues imatges de sants, de les quals la de la dreta correspon a santa Teresa. Als extrems del presbiteri hi ha dues portes, amb sobrellinda ornamentada, que condueixen a la sagristia. A la paret de l'esquerra hi ha dues finestres amb motllura de fusta i el portal lateral. Les parets laterals apareixen amb les 14 estacions del viacrucis; també hi ha un retrat de Pius X i, sobre el portal d'entrada, una pintura de sant Francesc Xavier.

El vestíbul de la capella i de la clasta comunica amb el vestíbul del portal dels senyors, amb dos trams de volta d'aresta, amb una caixa a la dreta, tapissos holandesos i una gerra en el centre; a partir d'un arc escarser, senyorial, amb quatre graons, entram al distribuïdor, d'on parteix, a l'esquerra i amb una columna aixamfranada a la vora, l'escala d'escaire que condueix a les estances dels senyors. En el replà superior es pot contemplar el generador emprat per l'honor Antoni Bibiloni per produir electricitat, que data de 1901.

Amb un portal de llinda estucat, entram a la sala bona de la casa dels senyors. És de gran superfície i alçada, amb bigues i dues jàsseres; conté una bona quantitat de pintures, entre les quals destaquen, per la seva originalitat, les obres del pintor mallorquí del segle XVIII Jaume Nadal, que reflecteixen els diversos treballs agrícoles de la finca: exsecallar i

L'oratori de Massanella és de grans dimensions

...

Safareig de Massanella.

empeltar, collir olives, batre i nevatejar. Hi ha també pintures de temàtica religiosa, com les representacions del Baptisme, sant Miquel, santa Catalina, la Immaculada, santa Maria Magdalena, sant Jeroni, la Ressurrecció, un sant Agustí, i també un retrat de Salvador Coll Terrassa. Entre els mobles, destaquen algunes arquilles artísticament decorades. Cap a la dreta, tenim una segona sala, amb

un conjunt escultòric de la Mare de Déu del Roser, a més de gravats de papes. La tercera sala apareix endomassada i conté diversos retrats, com el

de la senyora Lluïsa Moragues Morell, el d'un nin amb baldufa i el d'un jove. També hi ha una foganya, amb el relleu d'una dona ajaguda, i dos miralls. Des de la sala de l'entrada a la planta noble cap a l'esquerra, hi ha una altra sala, on destaquen diversos miralls amb ornamentació floral i dos retrats

d'infants; al costat, hi ha dos dormitoris.

Els estables

De la clasta, cap a l'esquerra segons la posició d'entrada, hi ha la tafona, amb accés en davallada per alguns graons rústics i amb un arc rebaixat. Presenta dues naus de planta rectangular, que s'estenen cap a la dreta, i la botiga de l'oli, a l'esquerra. La primera nau mostra un trull modern, amb tre-

mutja de ferro, i una premsa hidràulica; també hi ha un aparell per desfer la pasta d'oliva endurida.

Aquests mecanismes encara poden funcionar, tot i que la producció d'oli

ja fa dècades que no s'hi realitza. La segona nau, paral·lela a la primera, mostra restes d'elements antics, com dues premses de biga, amb les corresponents cuixeres; també hi ha dos gransers per a olives. La botiga de l'oli, a l'esquerra des de l'entrada, es fa per un portal de llinda; té planta rectangular, amb dos trams amb

coberta de volta d'aresta; hi ha les piques de triar i el safareig d'oli. Antigament, la tafona de Massanella comptava amb quatre bigues, cadascuna de les quals ocupava tres tafoners.

Al fons de la clastra, al costat esquerre, hi ha els estables, que constitueixen una interessant estança, de gran

rusticitat però alhora de gran elegència. Comptant l'entrada, hi ha dues naus de cinc trams cada una, amb volta d'aresta. El conjunt configura una planta rectangular amb quatre pilars quadrats aixamfranats, amb base més ampla i decoració ungula-

da. El sòl apareix emmacat i hi ha menjadores al voltant del perímetre.

Per la part de darrere les cases arriba des de la llunyana font del Prat, la canaleta de Massanella, una singular i llarguíssima síquia construïda cap a 1750 per Montserrat Fontanet, antic porqueret i

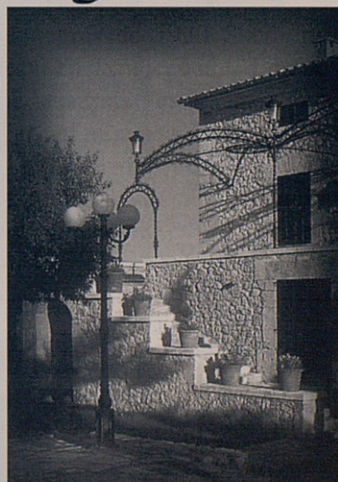
després amo pagès de la finca, en època del senyor Jordi Abrí-Descatlar i Fuster. Subministrava l'aigua de les cases, de la tafona, del safareig del jardí i de l'hort, i actualment, des de 1982, abasta d'aigua el poble de Mancor.

Gaspar Valero

•
Hi ha un
conjunt escultòric
de la Mare de
Déu del Roser
•••

•
Abans la tafona
de Massanella
comptava amb
quatre bigues
•••

Hotel Rural Es Figueral Nou

Restaurant

Es Pati de Montuïri

Cra. Montuïri - Sant Joan, km 0,7
07230 Montuïri (Mallorca)

Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

Les altres veus

Pep Suasi dels de Fora des Sembrat

Neix a Palma fa un quart de segle. I a ca seva troba prest relacions amb la música. De ben petit es penjà la guitarra i ara es troba que en fa deu que rutlla pels escenaris. Fora des sembrat neix el 1991 i el 1992 edita el

primer treball; *No aturen* amb Picap, després vengué *Vius* a Swing media (1996) i l'any passat el *Mallorca jove* amb himne futbolístic inclòs. El 1993 participen en el *Millors balades* i *Foteu-li canya*.

Un artista atípic amb els peus ben posats a terra. Sap que d'això no es pot viure fàcilment i opta per no allunyar-se'n massa; fa feina en el món de la promoció d'espectacles musicals.

Quin estil o banda t'ha influenciat més?

Rolling, la Red hot.... tirant més al rock que no al pop.

Com defineixes el teu estil?

Típic rock de bauxa.

Què penses de les subvencions al rock català?

A Mallorca no n'hi ha, no existeixen. Els únics que donen un cop de mà són els pobles en festes i paguen per concert; de subvenció, res.

I dels detractors que acusen els músics catalans de ser funcionaris?

Cadascú ho fa com vol, pot o li agrada. En el seu moment, ells també varen viure de *la movida*. Aquesta gent encara viu d'aquelles rendes.

Per què un himne al Mallorca?

El necessitaven i nosaltres érem el grup que l'havia de fer, som mallorquinistes de fa anys i aquest era un projecte que hem vist fet realitat quan ens hem hagut de banyar nosaltres mateixos i les

penyes que l'han distribuït. Ara, àdhuc, ha arribat a ser el número tres a una emissora de ràdio a València.

Com t'ho vares fer?

El club no ens ha donat un duro. Convocàrem una roda de premsa per fer-lo arribar i encara no ens ha contestat. Ens hem cercat la vida.

Potser que, a més de vocalista, siguis un poc emprenari del teu art?

Sí, sense cap dubte.

Això és imposat o per iniciativa?

Innat, jo hi crec i m'agrada perquè intent treure'n el

profit. Així sé el que es fa i desfà.

De què serveix cantar en un grup?

Des d'ensenyar una imatge i crear moda fins a transmetre el que tu sents. També es poden transmetre idees, ideologies...

Tens la banda que t'agradaria tenir?

Sí, la tenc ara i també ja l'he tenguda, has evolucionat i no et pots conformar.

Si arribassis a dalt de tot, un cop arribat faries el que fan molts: contractar músics professionals i, els

teus col·legues, que els bombin...?

Pel grup han passat sis guitarristes sense mals rotllos. L'evolució ha estat natural i si una discogràfica m'ho demanàs diria no. Com si en demanassin de canviar la llengua diria el mateix, no.

Quina banda sonora posaries a Mallorca?

Allò de "Dos tontos muy tontos".

Com està allò de sexe, drogues i rock & roll?

Hi ha de tot. Hi ha l'autèntic i hi ha el cap buit.

Com definiries l'època que t'ha tocat viure?

Interessant en molts d'aspectes: de positius i de negatius.

Què és el que no suportes dels músics?

A l'illa, que ens tiram pedres els uns damunt els altres. No els professionals, els grups que ens deim músics. Hi ha cops que... hòstia!

I de l'empresari d'espectacles?

Jo hi faig feina i me n'adon. Hi ha interessos perquè no deixes de ser un producte i per això mateix t'has de vendre. Perquè t'escollin t'han de comprar. Jo dubt

MÚSICA

que hi hagi cap músic que faci *bolos* sense cobrar.

Com es presenta l'estiu per al grup?

Millor que mai. L'estiu representa el 90 per cent de l'any. És l'única temporada que es pot menjar, no com la gent pensa perquè a l'hivern estam mans plegades i preparant un nou disc.

D'on et sents?

De la terra d'aquí. Em sent mallorquí.

Un objectiu?

Poder tenir una casa i poder viure.

Una bandera?

La senyera.

Què canviaries del rock?

La hipocresia.

Què hi manca?

No subvencions, però sí gent que doni suport al que es fa des d'aquí. Si cal, hi hauria d'haver un canvi polític.

Un concert?

Aerosmith a Barcelona.

Un himne?

Sor Tomasseta. Em diu moltes coses: veig coques de patata i un poble que estí molt.

Un cantautor?

Lluís Llach.

Un disc?

El darrer dels Deltonos, *Los deltonos rien mejor*.

Un estil que no puguis suportar?

La màquina de discoteca cutre, tot i que n'hi ha d'estudi.

Un llibre?

Les *Rimas* de Bécquer.

Com arreglaries el tema de les drogues?

És complicat, però quasi legalitzant-les.

És ver allò que el rock es pot cantar sols en anglès?

Els que ho fan (i són castellans o catalans) ho fan pel monossíl·lab que ajuda a entrar millor, però no diu res, diuen dois. Les lletres han de dir alguna cosa.

Quan eres nin volies ser un rock & roll star?

Ja hi volia estar ficat, en això, can-

tant damunt el pupitre ja m'insinuava.

Qualque mania abans de pujar a l'escenari?

Posar-me la tovallola al coll.

Què penses del públic quan ets a l'escenari?

N'hi ha de dos tipus: els que vénen a passar-s'ho bé i els que esperen que la caguis. Els dos, els respect, però darrerament són més els que van de festa.

Qui t'agradaria acompanyar amb la veu?

Gerard Quintana (Sopa de cabra).

Quin és el pitjor moment a l'escenari?

Quan te'n vas que has acabat.

Vius en la música les 24 hores del dia?

Sí.

I la família, ho entén?

Sí.

Un sí enèrgic que no te l'aval del mòbil que ha piulat en dues ocasions al llarg de l'entrevista de qualcú que reclama la seva presència. Gràcies Pep i força.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

TENDÈNCIES

Àlex Volney

José Guerrero, els papers i la vida

Cinc sèries de papers, 48 obres en total, han servit perquè la ciutat de Palma s'apropi a la figura i l'obra de José Guerrero. El Museu d'Art Espanyol Contemporani, Fundació Joan March, a través de les tintes, els gouaches i les

tècniques mixtes sobre suport de paper, que va pintar l'artista entre 1970 i 1985, ha recuperat un dels artistes espanyols de la segona mitat d'aquest segle més internacionals en tots els sentits, però també un dels més mal coneguts.

Així i tot, la trajectòria de José Guerrero (Granada, 1914 - Barcelona, 1991)

és un dels millors i dels primers exemples que es troben a l'Estat espanyol de la modernitat pel qual es mouria l'art. El seu camí, una anada constant, però també una tor-

nada perpètua, pot esser avui punt de referència per a molts d'artistes i seguidors de l'art que se cegen

davant la idea d'un art internacional de no se sap ben bé on. Aquella frase tantes vegades dita per

Guerrero, "l'art no té fronteres", tan a l'ús i tan malentesa entre les darreres generacions i sobretot tan palpable a molts de museus-tem-

ples de la modernitat, no remet a una pèrdua de les arrels pròpies, sinó a una visió global i ampla com el món d'avui

que, en tot cas, permet re-fermar la cultura de procedència i donar-li un sentit nou i més ric.

Granada sempre va ser a la memòria de Guerrero i més, potser, en els darrers anys de la seva vida que són els que, en obra sobre paper, s'han mostrat a Palma. Perquè, si bé els

principis de la seva trajectòria artística són la Granada viscuda i real, Granada en formes i colors, la que

després quedarà per sempre a la seva obra serà la Granada del record, la Granada de la cultura mare.

Però en aquelles primeres dècades del segle, Granada era un lloc fora de temps per a un jove que, baldament respiràs els vents de Lorca o de Falla, necesi-

tava altres estímuls que els que li proporcionava la seva ciutat nativa. José Guerrero passà per Madrid per a una segona fase d'aprenentatge, però tampoc aquesta era ciutat per a la renovació artística en aquells primers anys quaranta. Anirà a Roma i a París, es curtarà de l'herència europea i d'unes avantguardes llavors ja exhaurides, abans de marxar, acabat de casar amb una periodista nord-americana, cap als Estats Units, cap a Nova York. Allà i en aquells moments, s'estava cuinant o, més ben dit, estava en plena ebullició un dels moviments més importants de la mitat d'aquest segle artístic, l'expressionisme abstracte, Guerrero rebé amb els ulls com a plats.

Ho va tenir clar. I així, no es cansà de dir "si em dema-

•
El seu camí pot
esser punt de
referència per a
molts artistes
•••

•
«Si em demanen
què em varen
donar als Estats
Units, sempre
dic: llibertat»
•••

La filla (a la dreta) i la viuda del pintor, mort l'any 1991, a l'exposició.

El Museu d'Art Espanyol Contemporani acull l'obra de Guerrero.

nen què em varen donar els Estats Units, sempre dic: llibertat". Guerrero entrà en al cercle artístic de Rothko, de Motherwell, de Kline... D'ells o amb ells, el granadí va desenvolupar la preo-

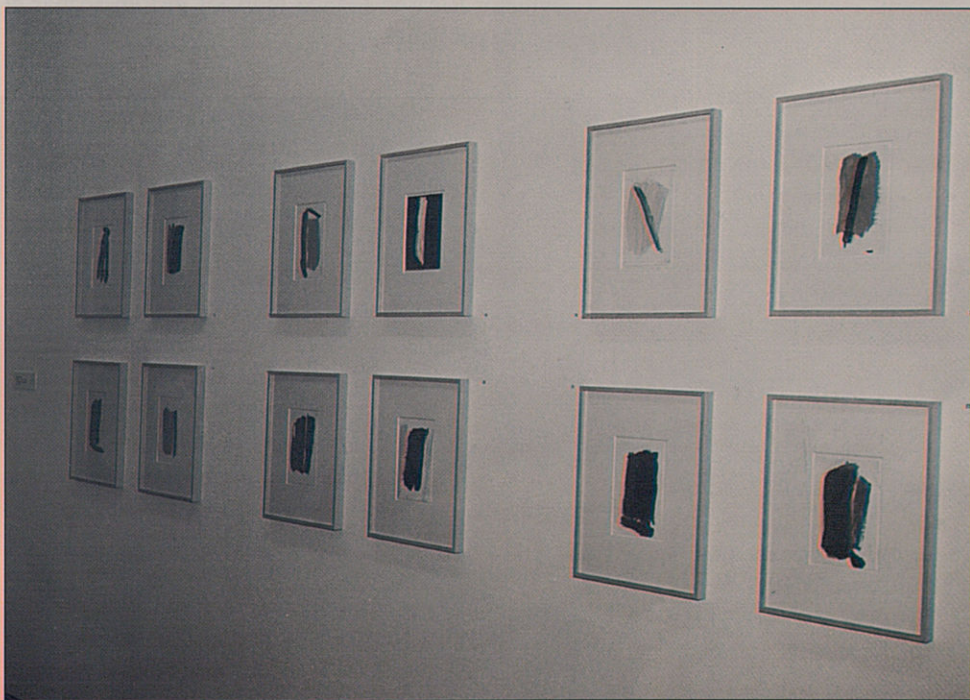
cupació pels espais pictòrics, per les formes, per les tensions constants i per una respiració de l'obra que tenia batecs certament forts. D'aquell primer any cinquanta daten els primers

quadres plenament abstractes, de pinzellades enèrgiques, de gests generosos i rasgats i de color explosiu però harmònic. La maduresa pictòrica arribarà a Guerrero els pri-

mers anys del decenni dels seixanta, quan deixà de banda l'obra més caòtica per una construcció del quadre en grans masses de color, claus d'un lirisme que, de bell nou, remet a Granada, a les arrels. No és difícil trobar la cultura d'origen en aquelles obres de Guerrero: els blaus mediterranis, els negres andalusos, els grocs de la llum intensa, els vermells del sol...

Conscientment o inconscient, José Guerrero tornava a Espanya, la qual cosa faria, en realitat, el 1965, quan Nova York ja no li aportava el desitjat i necessari estímul. No per això deixarà de tornar-hi una vegada i una altra.

I si els Estats Units li havien donat llibertat, el retorn la consumà. Així, les obres que faria a partir dels anys setanta estan construïdes a partir d'una arquitectura pròpia i madurada, pensada perquè la pintura vibri i vibri també l'espectador. Les transparències dels colors més mediterranis, les tensions d'aquests amb una obra que és forta de concepte i de factura, la presència del negre ja no com a contrapunt sinó com a element essencial, les diagonals que construeixen l'obra i li donen unes dimensions que van més enllà, l'equilibri i la tibantor, la creença ferma que una obra comença a un cantó i no acaba fins al cantó oposat..., en definitiva, el diàleg entre cultures que no fa més que enriquir la pròpia. Aquesta és la necessària retrobada amb José Guerrero.

Vista general de la mostra que es pot veure a la Fundació Joan March.

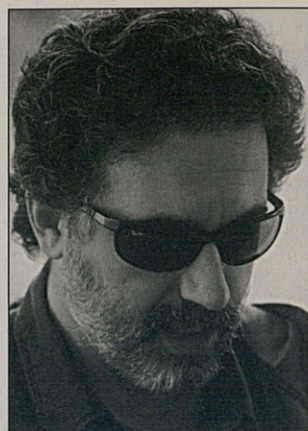
Penélope Cruz amb Fernando Trueba

Fernando Trueba, l'oscaritzat director de *Belle Époque* torna a contar amb Penélope Cruz com a protagonista del seu nou treball, *La niña de tus ojos*, una producció de 900 milions de pessetes que es va començar a rodar el passat 11 de maig a Praga. Una de les grans estrenes d'aquest 1998, es tracta d'una comèdia coral remo-

tament inspirada en un episodi de la vida de la mítica Imperio Argentina, que els anys 30 va treballar als estudis alemanys UF.

Amb guió de Rafael Azcona i David Trueba, *La niña de tus ojos* conta l'odissea d'un grup d'actors i tècnics espanyols, afins al franquisme, que el 1938 viatgen a Berlín per rodar la doble

versió, alemanya i espanyola, d'un drama d'ambient andalús. Aquest rodatge de ficció té lloc als estudis UFA, ara recreats a Praga. Altres actors que participen en la pel·lícula són Antonio Resines, Jorge Sanz, Loles León, Rosa María Sardà, Neus Asensi i Santiago Segura, l'home de moda del cinema espanyol.

Fernando Trueba.

María Esteve i el seu primer paper protagonista

Amb només quatre pel·lícules, María Esteve s'ha convertit en una de les actrius joves més solícites del cinema espanyol. Després de l'èxit personal obtingut amb *Atómica* i *Mensaka*, s'enfronta al seu primer treball protagonista, el d'una conductora d'ambulància, Carlota, que està a punt de complir el 30 anys i que es veu atrapada per una crisi existencial. Comèdia neuròtica sobre aquells que han deixat de ser adolescents encara que no volen assumir-ho. *Nada en la*

nevera ens parla de l'ansietat per trobar la persona ideal i de la desgràcia per haver-la trobada. En paraules del director de la pel·lícula, Álvaro Fernández Armero, "Carlota necessita trobar l'home ideal, un número u, l'autèntic marit. Té tal fixació que quan creu trobar-lo es

María Esteve.

reinventa la persona sense comprovar com ell és en la realitat".

Ell és un dibuixant de còmics porno, escorredís, que no pareix massa interessat en ella (Coque Malla). Per a Fernández Armero, el títol *Nada en la nevera* fa referència "al buit que se sent quan vas donant pals de cec i no tens res a la vida".

Ricardo Franco mor després de filmar *Lágrimas negras*

El realitzador de *La buena estrella*, un dels darrers èxits del cinema espanyol, torna al drama intimista amb *Lágrimas negras*, títol que va rodar amb Ariadna Gil, Fele Martínez i Elena Andyd com a protagonistes. L'argument ens presenta Andrés (Fele Martínez), un fotògraf que viu una experiència traumàtica quan, fent un reportatge en un barri marginal, és segrestat i violat per dues noies ionquis. Ara treballant en un documental ambientat en un centre psiquiàtric, creu reconèixer una de les al·lotes que el varen atacar. Des d'aquest moment, la seva vida no serà la mateixa. El director Ricardo Franco morí tot just en acabar el rodatge de la pel·lícula.

Ariadna Gil.

Mel
Gibson.

Nova versió de *A quemarropa*, amb Mel Gibson

Després de protagonitzar la quarta entrega de la milionària sèrie policíaca *Arma Letal*, Mel Gibson encapçala el repartiment de *Payback*, el molt publicitari *remake* d'un dels moderns clàssics del cinema negre, *A quemarropa*. Debut com a director de Brian Helgeland, el guionista de *LA Confidential* i *Conspiración*, ha passat per un procés de colorització després que Helgedand no obtingués permís per filmar en blanc i negre.

Small soldiers, el *Toy story* del 98

Joe Dante, director de *Gremlins*, espera revitalitzar la seva darrerament feble carrera amb *Small soldiers*, projecte que s'anuncia com el *Toy story* del 98. Produïda per un vell amic de Dante, Steven Spielberg, la cinta combina imatges i personatges reals amb un grup de soldats generats per l'ordinador que acaben cobrint vida.

La Llei del català en el cinema

Els distribuïdors cinematogràfics tenen por que la Llei del català de la Generalitat acabi d'enfonsar-los si les productores multinacionals decideixen a qui entregar les còpies en català i a qui les còpies en castellà per a la seva distribució i exhibició. La Llei de Política Lingüística fixa que el 50 per cent de les còpies de pel·lícules que es projectin a Catalunya han de ser doblades al català. Fonts de la Conselleria de Cultura han dit que aquest tema no ha

de preocupar els distribuïdors i exhibidors, perquè si es fan una bones les pel·lícules tendran bons resultats de taquilla, tal com demostra el fet que la versió en català d'*El geperut de Notre Dame* va ser més vista que la versió en castellà. El departament de Cultura també va anunciar que només les pel·lícules més taquilleres hauran d'exhibir el 50 per cent de les seves còpies en català, mentre que les de menor èxit no serà necessari que tinguin versió doblada.

L'elecció de James Bond

Seamaster Professional

Relojería Española
FUNDADA EN 1885

c/ Colón, 12 • Tels. 971 72 15 63 - 72 43 44 • 07001 Palma de Mallorca

Ω
OMEGA

The sign of excellence
Internet: <http://www.omega.ch>

TOMORROW NEVER DIES © 1997 DANJAQ LLC AND UNITED ARTISTS CORPORATION ALL RIGHTS RESERVED 007 GUN SYMBOL LOGO © 1962 DANJAQ LLC AND UNITED ARTISTS CORPORATION ALL RIGHTS RESERVED

Una morta en via morta?

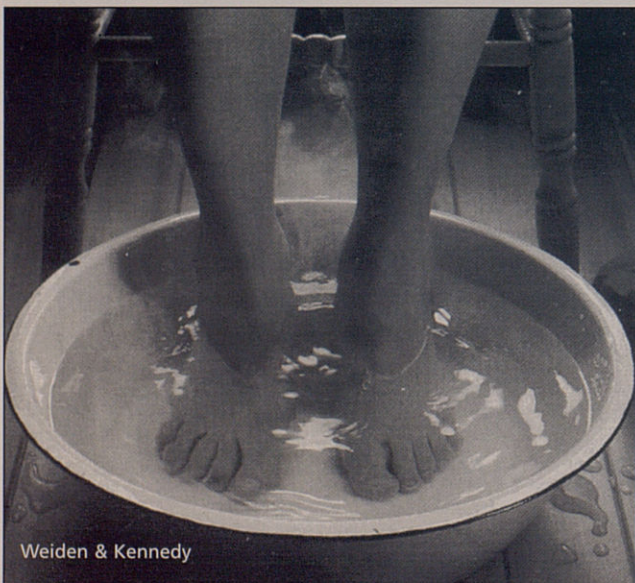
Quan Damià júnior va dur *Tren de nit* (Editorial Empúries / Anagrama), de **Martin Amis**, a casa, el padrí li va dir que es malfiava dels autors d'èxit que cobren un quilo de lliures esterlines per dos-cents folis. Damià sènior agafà d'amagat el llibre quan el seu nét havia anat al cine per veure *Jackie Brown* de **Tarantino**, i el devorà. Aquell començament era dels que li agradaven: «Soy poli. Tal vez sueñe a una declaración poco frecuente, o a una manera poco usual de expresar-lo. (...) Lo que me dispongo a ofrecer aquí es el relato del peor caso que me ha tocado resolver en toda mi carrera. El peor caso para mí, se entiende.» I la poli Mike Hoolihan fa un exercici de funambulisme sobre la corda fluixa de la narrativitat, que t'agafa com un pop de mil i una cames. Des del principi hi ha una morta: la quasi perfecta Jennifer Rockwell, astrofísica i filla, per afegit, d'un cap de

polícia. Des del principi hi ha una canònica història d'amor entre la morta (quan vivia, *of course*) i un jove professor de filosofia, Tra-de Faulkner. La poli es fa les preguntes clàssiques: Com ha mort? quan ha mort?, qui l'ha mort?, per què ha mort?. La morta és una dona que ho tenia tot: joventut, bellesa, saviesa, amor, salut, etc. Aquí és on aquesta Mike amb nom d'home, amb la veu ronca, amb l'aspecte de masclet, amb un passat dur d'exalcohòlica, fumadora total i amb un currículum i una història familiar de tercera regional, comença la indagació. Aquest personatge és la veu de la novel·la i, paradoxalment, el centre de la seva intriga. Hi ha sospitosos, hi ha foscors, hi ha una recerca plena de vies mortes que no duen enlloc, però la veu descarnada, brutal i sensible d'una Mike de tornada de tot, ens duu per una prosa sense gota de greix retòric, que et fa veure

zones devastades dels humans que s'amaguen davant els quotidians fariseïsmes. **Martin Amis** aconseguix il·luminar amb una lletra planera un dels casos policíacs més foscs que

podia trobar. I no ens dona l'enlluernament del triomfador, sinó el clarobscur de l'humà. El padrí Damià li ha dit al nét, quan ha tornat entusiasmat del cine, que té nas per als autors.

Aparador

XVI Fira del Llibre Nadal Batle & Blai Bonet

Des del 29 de maig al 7 de juny els llibres han okupat el Born. Aquest cronista va ser el pregoner d'aquesta XVI Fira i per això vol fer-vos sentir els darrers paràgrafs del seu míting perquè amb ells recordem dos mestres que no hem d'oblidar en aquests temps tan durs per les lliques de les llibertats.

«Des que vaig pensar amb el pregó em vengué una idea obsessiva: donada la anormalitat que encara sofreix la cultura catalana ara i aquí (si qualcú creu que exager, que demani xifres de vendes) i sent l'analfabetisme la primera pandèmia que tenim, per què no es bateja cada fira amb un o uns noms de cap clars de qualsevol

branca de l'arbre dels sabers, de qualsevol edat, de qualsevol territori de la saviesa i es converteixen en l'emblema, en cartell, en xapa festiva que celebra la seva vida i obra? I aquest any, sense encomanar-me ni als llibreters ni a ningú, en un acte llibertari (i en mi es confonen cultura i llibertat) he decidit que anomenaré aquesta XVI Fira del Llibre com la de Nadal Batle i Blai Bonet. Dos catalans de Mallorca il·luminadors, dos visionaris, dos fars dins la negranit d'aquesta fi de segle: Nadal Batle és el pare i la mare d'una deu de sapiències: la Universitat de les Illes Balears, un lluitador incansable per la llengua i la cultura catalanes i per la inde-

pendència del seus Països Catalans. Home de radicalitat renaixentista, amador de la memòria col·lectiva estotjada en els llibres, impulsor de les noves tecnologies per aconseguir la divulgació dels sabers, habitador de llibreries (el vaig viure dies sencers cercant llibres en tota casta de llibreries d'Europa com la Dillons de Londres, la FNAC de París, o La Casa del Llibre de Barcelona per esmentar-ne les tres més clàssiques que em vénen al cap), avançat cultural en territoris tan diversos com les matemàtiques i poesia, la informàtica i la filosofia, l'antropologia i la informació, etc., com ho demostra ara mateix la seva traducció, feta amb la col·laboració de Nina Moll, de *Viure en digital* de Negroponte, que representa una reflexió per posar a l'abast de tots els públics el sentit fondo d'aquesta revolució digital que és, alhora, una revolució del pensament i de la intel·ligència: de la vida. Blai Bonet és un dels més alts poetes contemporanis catalanesos, que ha carregat de fortíssimes tensions la llengua, fent servir des de les càrregues de profunditat del dialecte santanyiner a la seva relectura fonda de tota la tradició catalana des de Lluïa a Foix pas-

sant per tots els autors greco-latins, sense oblidar cap de les investigacions de les avantguardes culturals i científiques. Un escriptor que ha practicat la màxima rimbau-diana, *Il faut être absolument moderne*, per tot el cos de la lletra i ha deixat unes energies verbals en el corpus de la seva obra que han estat fonamentals per a la creació d'un català modern amb unes intensitats de saber que duraran pels segles del segles. Ara mateix el jove poeta Xavier Lloveras pren cura dels seus textos per publicar-ne l'Obra Completa, i Agustí Villarronga acaba la preparació de la pel·lícula *El mar* sobre aquesta novel·la d'abast universal, que fins ara no ha estat mai traduïda. Dues persones autèntiques en el sentit que en Blai donava a aquest mot. Escoltau: «La persona sincera és com els altres animals; la persona autèntica és un ben fet i plantós exemplar humà de la creació, perquè fa un acte, una acció, els duu a terme, quan sap que, fort i no et moguis, els ha de fer, encara que no li agradi.» Nadal Batle i Blai Bonet: dos amadors ardents dels llibres que formaven part d'aquesta societat secreta dels que coneixen els plers de llegir i les seves íntimes i nombroses voluptositats.

de novetats

Negroponte en català

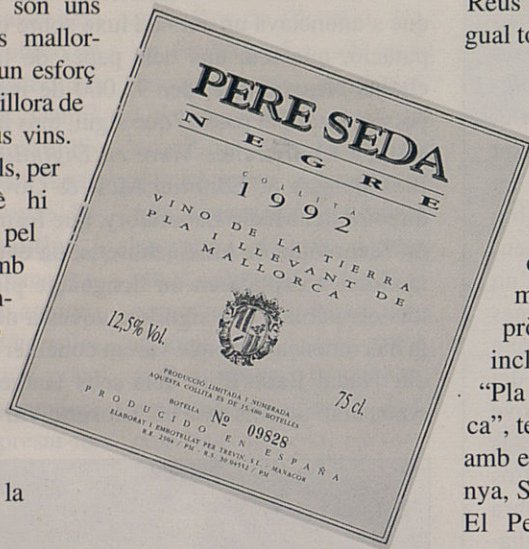
Negroponte en català de la mà i, sobretot, dels sabers de Nina Moll & Nadal Batle. Si mires, Lector curiós i atent, els anuncis dels diaris estatals d'aquest mes passat, veres que s'anunciava un curs de luxe sobre ciències de la computació, que feia uns dels papes de la informàtica, **Nicholas Negroponte**, per 95.000 de matrícula. Si no t'hi pots apuntar pel motius que sigui, tens la sort que acaba de sortir a les llibreries *Viure en Digital* (Universitat de les Illes Balears & Editorial Moll & Govern Balear), on el director del Media Laboratory, que forma part de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts, un expert en multimèdia mundial, t'explica en un llenguatge planer i a l'abast de tots els públics què significa aquesta nova era digital que ja ha començat. Els que varem conèixer el llibre quan el va dur Nadal Batle d'un dels seus viatges a Londres (com conta amb tots els ets i uts **Llorenç Valverde** en un pròleg

clarificador i emocionant), quedarem fascinats per la capacitat divulgativa del text amb un tema tan innovador i enrevessat per als analfabets funcionals com nosaltres. La diferència que hi ha entre bits i àtoms, la importància paradigmàtica d'Internet, el significat i el rol de la realitat virtual, el futur de les comunicacions, la introducció de la digitalització en la llar, en l'escola, en els negocis, etc., són alguns dels temes que ens il·lumina. Ara, aquesta excel·lent traducció ens fa aprendre un fotimer de savieses sobre la manera com la dita «revolució digital» canviarà la nostra societat (i la nostra vida). I alhora ens fa veure (i creure, com sant Tomàs), que el català és una llengua tan flexible i amb les antenes en punt per al llenguatge en ebullició de les ciències i les tecnologies, que permet convertir el neologismes en llenguatge quotidià. La finor lingüística de **Nina Moll** i la intel·ligència sàvia de **Nadal Batle** fan del llibre una festival de gusts. I com diu molt bé Valverde: «Aquesta traducció ha de ser vista com la materialització d'una de les formes de fer país que **Nadal Batle** ens ha llegat.» I un luxe asiàtic!

Pere Seda Negre Collita de 1992

Els cellers Trevin són uns dels embotelladors mallorquins que han fet un esforç més gran per a la millora de la qualitat dels seus vins. Per raons comercials, per tradició i perquè hi creuen, han optat pel camí dels vins amb personalitat. L'empresa compta amb unes arrels vinateres que es perden molt endins del passat, té els seus antecedents en la unió familiar

del vinater de Binissalem Pere Reus Morro, Pere Seda, i el vinater Miquel Nadal. Finalment l'any 1969 els cosins Nadal Reus, Reus Fluxà i Reus Amengual tornaren a fusionar-se i crearen el celler modern. La major part dels raïms provenen de pagesos de Felanitx i Manacor, encara que des de 1994 han començat una producció pròpia. Els seus vins, inclosos a la indicació "Pla i Llevant de Mallorca", tenen un ampli mercat, amb exportacions a Alemanya, Suècia i Anglaterra. El Pere Seda collita de

1992 és un vi negre elaborat a partir de la sàvia combinació de cabernet, ull de llebre i manto negro. El vi ha passat per un procés de criança en bóta de roure americà de dotze mesos. Té un color fosc de teula, i les aromes ens recorden la fruita, la mel, la canyella i la vainilla. En boca és fluid i lleuger amb una càrrega tànnica adequada, la qual cosa li permetrà sobreviure el pas del temps; el final en boca té un caràcter afruitat.

Vins Trevin. Gremi dels Fusters, 23. Pol. Ind. Son Castelló. 07009 Palma. Tel. 971 75 58 43.

Ensaïmada de Mallorca: un producte d'etiqueta

La constitució del Consell Regulador de la Denominació Específica "Ensaïmada de Mallorca" és una bona notícia per a tots els amants dels productes de qualitat. El Consell ha adoptat un símbol que identifica els productes protegits per aquesta denominació i en garanteix l'origen i la qualitat. A partir d'ara, la denominació "Ensaïmada de Mallorca", identificada amb etiqueta numerada, sols es pot aplicar a la producció de forners inscrits en el Registre d'Elaboradors, que disposen d'una placa identificativa visible a l'establiment.

La regulació establerta en el Decret del reglament de la denominació específica estableix les proporcions de farina de força, aigua, sucre, ous i massa mare, necessàries per elaborar les ensaïmades. També defineix les

característiques de les ensaïmades farcides de cabell d'àngel.

Cal esperar que aquesta regulació i aquest control evitin que productes de baixa qualitat, a vegades d'origen forà, utilitzin el nom d'ensaïmada de Mallorca i en perjudiquin greument la imatge.

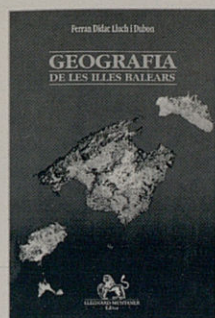
Consell Regulador de Denominació Específica "Ensaïmada de Mallorca" Carrer de Josep Darder, Metge, 28. 07008 Palma. Tel. 971 27 61 45.

**Consell de Mallorca
Foment i Ocupació**

LA HISTÒRIA DE MALLORCA

al teu abast

GEOGRAFIA DE LES ILLES BALEARS
de Ferran Didac Lluch i Dubon

LLEONARD MUNTANER
Editor

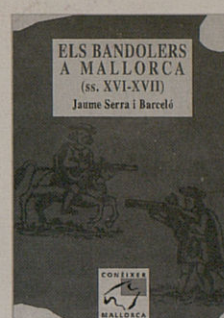
LA CAUSA XUETA A LA CORT DE CARLES III
de Francesc Riera i Montserrat

LLEONARD MUNTANER
Editor

LA FESTA DE L'ESTENDARD DINS LA HISTÒRIA DE MALLORCA
d'Antoni Quintana

EDITORIAL MOLL

ELS BANDOLERS A MALLORCA (ss. XVI - XVII)
de Jaume Serra i Barceló

CONÈIXER MALLORCA

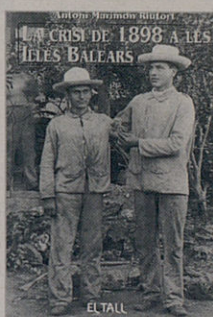
MALLORCA EN EL SEGLE XIII
de Pau Cateura Bennàsser

CONÈIXER MALLORCA

HISTÒRIA DE LA RÀDIO A MALLORCA (1933 - 1994)
de Matilde Delgado Reina

EL TALL Editorial

LA CRISI DE 1898 A LES ILLES BALEARS
d'Antoni Marimon Riutort

EL TALL Editorial

EL PODER I ELS PODEROSOS A LES VILES DE MALLORCA (1868 - 1898)
de Pere Salas

EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

SANT JOAN CACICS I REPRESSORS
d'Arnau Company

EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

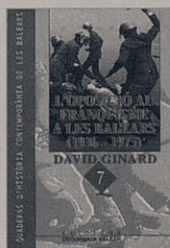
JOSEP MARIA QUADRADO I EL SEU TEMPS
Isabel Penarribia, Joan Mas i Vives, Gabriel Ensenyat, Pere Fullana i Puigparvot, Miquel Duran Pastor, Catalina Cantarellas Camps

MIQUEL FONT Editor

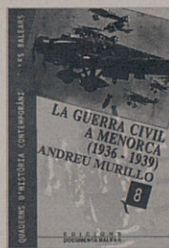
QUADERNS D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DE LES BALEARS

LA DONA EN LA MALLORCA CONTEMPORÀNIA
de Joana M. Escartín i Aina R. Serrano

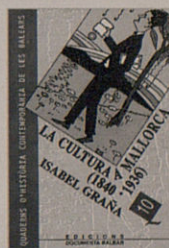
L'OPOSICIÓ AL FRANQUISME A LES BALEARS (1936 - 1975)
de David Ginard

LA GUERRA CIVIL A MENORCA (1936 - 1939)
d'Andreu Murillo

LA MAÇONERIA A LES BALEARS (1836 - 1936)
de Francesc Sanllhorente

LA CULTURA A MALLORCA (1840 - 1936)
d'Isabel Graña

DOCUMENTA BALEAR

Amb la col.laboració de:

Què tenen en comú una rondalla i un frit de xot?

En podràs trobar a part o banda de les fires i els mercats de les Balears. Són elements d'una mateixa cultura i participen de l'espectacle colorista i autèntic que componen. A les fires i els mercats de les Balears, hi pots trobar de tot. Però això no és l'atractiu més important. Les fires i els mercats t'ofereixen, a més de negoci, una bona alternativa d'oci. Són una forma alegre i popular de fer relacions, de passejar i de fugir de la rutina diària: la millor manera de conèixer i donar a conèixer la nostra cultura.

**FIRES i
MERCATS
DE LES
BALEARS**

Una cultura i mil possibilitats en comú

Mercats setmanals

DILLUNS Caimari, Calvià, es Castell, Lloret, Manacor, Mancor, Montuïri, Sant Lluís, Sóller, Palma (plaça Major) **DIMARTS** Alcúdia, s'Arenal, Artà, Campanet, Ciutadella, Ferreries, Llubí, Maó, Pina, Porreres, Sta. Margalida, Sóller, Palma (Can Pastilla, Caputxins, Pere Garau, c/ Soler) **DIMECRES** Andratx, sa Cabana, Capdepera, es Castell, Ciutadella, Col. Sant Jordi, Llucmajor, es Migjorn Gran, Petra, Port de Pollença, Sant Lluís, Santanyí, Selva, Sencelles, Sineu, Sóller, Vilafranca, Palma (s'Arenal) **DIJOUS** Alaior, s'Arenal, Ariany, Campos, Ciutadella, Consell, Inca, Pòrtol, s'Arenal, ses Salines, Sant Joan, Sant Llorenç, Sóller, Palma (Can Pastilla, Caputxins, Pere Garau, c/ Soler) **DIVENDRES** Alaró, Algaidà, Binissalem, Can Picafort, Ciutadella, Ferreries, Llucmajor, Maria, es Pont d'Inca, Son Carrió, Sóller, Son Servera, Palma (plaça Major) **DISSABTE** Badia Gran, Búger, Bunyola, Campos, Cala Rajada, Ciutadella, Costitx, Esporles, Ferreries, Lloseta, Maó, Santa Eugènia, Santa Margalida, Santanyí, Sóller, Palma ("es baratillo" de les avingudes, Caputxins, plaça Major, Pere Garau, c/ Soler, Son Ferriol) **DIUMENGE** Alcúdia, Binissalem, Consell, Felanitx, Inca, Llucmajor, es Mercadal, Muro, sa Pobla, Pollença, Portocristo, Sta. Maria, Valldemossa.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura, Comerç i Indústria